

**UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA**

**DIPLOMSKA NALOGA
LAURA SVOLJŠAK**

KOPER 2018

**UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA**
Visokošolski strokovni študijski program
prve stopnje Predšolska vzgoja

Diplomska naloga
LUTKA POMOČNIK PRI DEJAVNOSTIH
V SKUPINI OTROK, STARIH OD ENEGA DO DVEH
LET
Laura Svoljšak

Koper 2018

Mentorica:

izr. prof. Jelena Sitar Cvetko

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem mentorici, izr. prof. Jeleni Sitar Cvetko, da mi je s spodbudami, pomočjo in znanjem pomagala pri diplomski nalogi.

Zahvaljujem se svojim sodelavkam Vrtca Medvode, Enota Smlednik, za spodbudne besede in trenutke smeha.

Posebna zahvala gre Jožici Jelovčan za vso podporo, nasvete in pripravljenost za sodelovanje.

Hvala tudi sinu Erazmu, družini in vsem, ki ste verjeli vame in mi v času pisanja diplomske naloge na kakršen koli način pomagali.

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Laura Svoljšak, študentka visokošolskega strokovnega študijskega programa prve stopnje Predšolska vzgoja

izjavljam,

da je diplomska naloga z naslovom Lutka pomočnik pri dejavnostih v skupini otrok starih od ena do dveh let:

- rezultat lastnega raziskovalnega dela,
- so rezultati korektno navedeni in
- nisem kršila pravic intelektualne lastnine drugih.

Podpis:

V Kopru, dne 12.12. 2018

IZVLEČEK

V diplomski nalogi z naslovom Lutka kot pomočnik pri dejavnostih v skupini otrok, starih od enega do dveh let, smo predstavili lutko in njen pomen pri dejavnostih v skupini. Zanimala nas je predvsem vloga lutke kot pomočnika v skupini. Podrobno smo opisali razvojne značilnosti otrok v tem obdobju ter kaj otrok v starosti od enega do dveh let zmore. Opisani so tudi Kurikulum in področja dejavnosti, posvetili pa smo se tudi otroški igri in njenemu pomenu pri razvoju otrok.

V praktičnem delu smo želeli skozi šest dejavnosti ugotoviti, v kolikšni meri lutka lahko pomaga pri spodbujanju otrokovega razvoja, v kolikšni meri in v kakšnem številu so otroci sposobni slediti lutki, kako oblikovati dejavnosti, da bodo na igriv način spodbujale otrokov razvoj in katere dejavnosti načrtovati za delo, da bodo otroke motivirale in jim omogočale pridobivanje novih znanj. Celotne dejavnosti so namenjene spodbujanju otrok k skupnemu sodelovanju, uživanju v dejavnostih, spoznavanju lutk ter razvijanju otrokovih zmožnosti na vseh področjih razvoja.

Z raziskovanjem smo želeli pokazati, da so tudi otroci, stari od enega do dveh let, že sposobni sodelovati v skupnih dejavnostih in da je pri tem vzgojitelju v veliko pomoč lutka. Lutka na svoj čaroben način pritegne otroke, da ji sledijo, jo posnemajo. Spodbuja jih k raziskovanju svojega telesa, svojih zmožnosti ter skupinski in socialni igri.

Rezultati, ki smo jih dobili z opazovanjem odziva otrok, pogovorom z vzgojiteljicami ter fotografiranjem, so pokazali, da so otroci v tem obdobju nad lutko tako očarani, da sploh ne opazijo, kdo jo vodi, ter da se lutka kot pomočnik pri dejavnostih odlično unese.

Ključne besede: otrok, lutka, dejavnost, vzgojitelj, starost otrok od enega do dveh let, razvoj otrok.

ABSTRACT

Puppet – An Assistant in Activities with a Group of Children from 1 to 2 Years Old

The diploma thesis entitled “Puppet – An Assistant in Activities with a Group of Children from 1 to 2 Years Old” introduces a puppet and its purpose in group activities. It focuses mostly on the puppet's role as an assistant in the group. The thesis specifically describes the development characteristics of children in this period and what a child aged 1 to 2 is capable of. It also describes the curriculum and the areas of activities, and discusses children's play and its importance in the development of children.

In the practical part, six activities are used to discover to what extent a puppet can encourage a child's development; to what extent and in what number the children are capable of following the puppet; how to create activities that will stimulate children's development in a playful way; and which activities should be used to motivate children and give them a chance to gain new knowledge. All of the activities are designed to encourage children to collaborate, enjoy the activities, learn about puppets, and develop their abilities in all areas of development.

The research wished to show that even children aged 1 to 2 are capable of participating in group activities and that a puppet is of great help to preschool teachers. In its own magical way, a puppet attracts children to follow it, to imitate it. It encourages them to explore their bodies and their abilities, and to engage in group and social play.

The results obtained by observing the reactions of children, by talking to the preschool teachers, and by photographing show that children at this age are so fascinated with the puppet that they do not even notice who is operating it, and that the puppet works great as an assistant in activities.

Keywords: child, puppet, activity, preschool teacher, children aged 1 to 2, children's development.

KAZALO

1	UVOD.....	1
2	TEORETIČNI DEL.....	2
2.1	Razvojne značilnosti otrok, starih od enega do dveh let.....	2
2.1.1	Telesni razvoj.....	3
2.1.2	Socialni razvoj.....	3
2.1.3	Čustveno-osebnostni razvoj.....	4
2.1.4	Spoznavni razvoj.....	5
2.2	Preglednica razvojnih značilnosti otrok, starih od enega do dveh let.....	6
2.3	Otrok prvič v vrtec.....	7
2.4	Kurikulum.....	8
2.4.1	Področja dejavnosti po Kurikulumu za vrtce.....	9
2.4.1.1	Gibanje.....	9
2.4.1.2	Jezik.....	9
2.4.1.3	Umetnost.....	10
2.4.1.4	Družba.....	10
2.4.1.5	Narava.....	10
2.4.1.6	Matematika.....	11
2.4.2	Lutke vključimo v Kurikulum.....	11
2.5	Lutka.....	12
2.5.1	Vrste lutk.....	12
2.5.1.1	Telesne lutke.....	12
2.5.1.2	Prstne lutke.....	13
2.5.1.3	Lutke na nitkah.....	13
2.5.1.4	Lutke na palici in ploske lutke.....	14
2.5.1.5	Ročne in mimične lutke.....	14
2.5.1.6	Lutka kot predmet – igrača.....	15
2.5.2	Lutka v vrtcu.....	16
2.6	Pomen igre za otroka.....	18
2.6.1	Razvoj otroka ob igri z lutko.....	18
2.6.2	Gledališče kot igra in otrok.....	19
3	PRAKTIČNI DEL.....	20
3.1	Problem, namen in cilji.....	20
3.2	Raziskovalna vprašanja.....	20
3.3	Načrt.....	20
3.4	Izvedba.....	21

3.5	Dejavnosti.....	22
3.5.1	Dejavnost s področja jezika.....	22
3.5.2	Dejavnost s področja matematike	27
3.5.3	Dejavnost s področja narave	31
3.5.4	Dejavnost s področja gibanja	35
3.5.5	Dejavnost s področja umetnosti	39
3.5.6	Dejavnost s področja družbe	42
3.6	Razprava in evalvacija	46
3.7	Mnenje o izvedbi dejavnosti za diplomsko nalogo skozi oči sodelavk vzgojiteljic	47
4	SKLEPNE UGOTOVITVE	48
5	LITERATURA.....	50
6	PRILOGA	52

KAZALO PRILOGE

Priloga 1: Soglasje staršev za objavo fotografij	52
--	----

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Preglednica razvojnih značilnosti otrok, starih od enega do dveh let (povzeto po Marjanovič Umek in Zupančič, 2004)	6
Preglednica 2: Gibalna igra: »Črni muc, kaj delaš?«	23
Preglednica 3: Izštevanka »Osa«	33
Preglednica 4: Biba in Baja	37

KAZALO SLIK

Slika 1: Prstna lutka osa	13
Slika 2: Moja lutka na prstu	13
Slika 3: Črni muc	14
Slika 4: Mimi.....	15
Slika 5: Nagajive žogice	16
Slika 6: Biba in Baja	16
Slika 7: Živali s kmetije	16
Slika 8: »Mini predstava za mini gledalce«	19

Slika 9: Spoznavamo Črnega muca.....	26
Slika 10: Črni muc se umiva.	26
Slika 11: Črni muc se preteguje.....	26
Slika 12: Pojemo s »Črnim mucem«.....	27
Slika 13: Plešemo s »Črnim mucem«.....	27
Slika 14: Spoznamo Nagajivo žogico.....	30
Slika 15: Žogice se kotalijo po klančini	30
Slika 16: Vstavljanje žogice v pravilno odprtino.	30
Slika 17: Deček prinese drugo žogo.	30
Slika 18: Z veliko žogo poskusi še drugi deček.....	30
Slika 19: Kako dobiti žoge ven?.....	30
Slika 20: Tu je pokrov.	31
Slika 21: Odprem	31
Slika 22: ... stresem!	31
Slika 23: Izštevanka	34
Slika 24: Nariši mi mojo lutko.....	34
Slika 25: S prstno lutko pred ogledalom.	35
Slika 26: Kje imam nos?	35
Slika 27: Otroci sledijo lutki.....	38
Slika 28: »Biba buba baja pleše ringaraja«.....	39
Slika 29: Hoja po blazinah.	39
Slika 30: Predstava.	42
Slika 31: Igra z lutkami in rekviziti.	42
Slika 32: Otrok komunicira z lutko.	44
Slika 33: Primi skodelico, bo lažje.	45
Slika 34: Boš jedla jabolko ali banana?	45
Slika 35: Mi zmoremo sami.	45

1 UVOD

»Lutka je akcija, metafora. Ni samo bitje, ki govori. Lahko je glavnik, žoga, marioneta, projekcija, senca, dih ... Lutka je vse.« (Sitar Cvetko, 2010).

Ko otroci prvič stopijo v vrtec, jim je vse neznano. Od doma prinesejo najljubši predmet ali igračo, ki jo vzgojitelj lahko oživi in otroku s tem pokaže nekaj novega in čarobnega. Njegova »ninika« poje, pleše in ga žgečka. Kaj je za otroka lahko lepšega kot spoznanje, da je njihova »ninika« živa?

Tako otroke počasi in na ljubeč način seznanjamo z lutkami, ki so jim vedno bolj mamljive. Tako jih vzgojitelj lahko uporablja ob različnih dejavnostih, saj lutke otroka pritegnejo, ga motivirajo in poskrbijo, da njihov interes med dejavnostjo narašča (Korošec in Majaron, 2002).

Namen diplomske naloge je skozi dejavnosti z lutko kot pomočnikom otroke, stare od enega do dveh let, pripraviti na sodelovanje pri načrtovanih dejavnostih. Otroci se bodo prvič srečali z vodenimi skupinskimi dejavnostmi. Seznanjali se bodo z lutkami in tako preko igre z njimi razvijali svoje zmožnosti. Dejavnosti so namenjene opazovanju otrok, njihovih razvojnih značilnosti ter so odskočna deska za nadaljnje delo v skupini.

V teoretičnem delu bomo opisali razvojne značilnosti otrok, starih od enega do dveh let, in se osredotočali pred vsem na to, kaj otrok v tem obdobju že zmore. Opisali bomo Kurikulum, področja dejavnosti ter lutke. Predstavili bomo, katere vrste poznamo, kako je z lutko v vrtcu, igro in kakšen je pomen igre za otroke.

V praktičnem delu bodo predstavljene dejavnosti, ki smo jih izvedli v skupini. To bo šest dejavnosti s področij Kurikuluma, ki bodo oblikovane tako, da bodo skozi igro z lutkami spodbujale otrokov razvoj. Za vsako dejavnost bomo uporabili različne vrste lutk, ki bodo najbolje služile kot pomočnik pri posamezni dejavnosti. Pri tem se bomo osredotočali na otroke in ugotavljali, ali so že zmožni slediti lutki, jo upoštevati in posnemati, se z njo poistovetiti ter ali hitreje in z večjim veseljem dosegajo cilje, ki smo si jih zadali, če jih pri tem vodi in motivira lutka.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Razvojne značilnosti otrok, starih od enega do dveh let

Od prvega do drugega leta starosti otroci hitro napredujejo na vseh področjih razvoja. Na razvoj vplivajo notranji (genetski) in zunanji (fizično in socialno okolje) dejavniki (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

Razvoj poteka v dveh določenih smereh, od glave navzdol – cefalokavdalna smer in od hrbtenice navzven – proksimodialna smer. Otrok najprej obvlada obračanje glave, nato rok in nog, pri proksimodialni smeri pa najprej celo roko in nato dlan ter prste. Tempo razvoja se pri posamezniku težko spreminja. Vsaka normalno razvijajoča se oseba preide skozi vse razvojne stopnje. Vsaka stopnja v razvoju je posledica prejšnje in pogoj za naslednjo. Poznamo štiri področja razvoja: socialni, čustveno-osebnostni, spoznavni in telesni razvoj. Otrok tako preko vseh štirih področij razvoja, ki se med seboj prepletajo, razvija in odrašča v samostojno osebo (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

Otrok je v tem letu živahen, poln energije in entuziazma. Radovednost ga žene v raziskovanje sebe, svojega telesa in okolice. Ravno radovednost je motivacija za hiter gibalni razvoj. Sam se začne gibati po prostoru, po štirih in po dveh. Z gibanjem preizkuša samega sebe, hkrati pa se tudi oddaljuje od staršev in postaja vedno bolj samostojen. V tem obdobju je naloga odraslih, da življenje napolnijo s toplino in ljubeznijo, začnejo postavljati meje in pomagajo vzpostaviti potrebne socialne mehanizme (Bacus, 2014).

Otroci kršijo socialne norme, ker še niso sposobni predvideti posledic. Tega ne delajo zaradi svojega značaja, temveč je posledica postopnega razvoja. Tako postopno odkrivajo, katero obnašanje je odraslim všeč. Otrok pridobiva avtonomnost in zahteva vse več neodvisnosti. Ob koncu tega obdobja se lahko pojavita trma in negativno odzivanje. Od devetega do sedemnajstega meseca ne razlikuje med dovoljenim in nedovoljenim, ne more si še zapomniti pravil in ne razmišlja o dogodkih. V starosti enega leta in pol do dveh let razvijajo občutek lastnine, niso pripravljeni deliti in se ne morejo prilagajati drugim. Pomembni so sami sebi in njihove lastne potrebe so v ospredju pred drugimi. Odrasli posredno z dobrimi vzorci otroke učijo, kaj je prav in kaj ni (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

2.1.1 Telesni razvoj

Več kot ima otrok možnosti za gibanje, hitreje se razvija. Večina otrok samostojno hodi od devetega do trinajstega meseca. V prvi polovici drugega leta večina otrok napravi vsaj nekaj korakov vzvratne, nato pa tudi bočne hoje. Do konca drugega leta večina otrok usklajeno teče in skoči s tal z obema nogama. Pogosto imajo še težave z ohranjanjem ravnotežja in hitrim ustavljanjem, zato pogosto padejo ali se zaletijo. Po stopnicah otroci začnejo plezati hitreje, kot shodijo. Vzpenjajo se s pomočjo plazenja, najprej po stopnicah navzgor in nato navzdol. S hojo razvijajo tudi hojo po stopnicah. Najprej obe nogi postavljajo na eno stopnico, nato vsako posebej. Otrok preko gibanja po prostoru raziskuje in usvaja gibanje lastnega telesa. Zanima ga vse od prašnih delcev do velikih predmetov. Pri tem predmet najprej opazi, prime v roko, si ga natančno ogleda, pretipa in ponese v usta. Najprej so gibi okorni, nato pa skozi razvoj drobnih gibov razvija vse večji nadzor in natančnost ter napredek v usklajevanju gibanja oko-roka (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

Gibalni razvoj je tesno povezan z drugimi področji razvoja: zaznavnim, čustveno-socialnim in spoznavnim razvojem. Bolj kot je otroku omogočeno prosto gibanje, raziskovanje, bolj se zaveda sebe, svojega telesa in svojih sposobnosti (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

2.1.2 Socialni razvoj

O začetkih moralnega razvoja lahko govorimo v obdobju od prvega do tretjega leta. Pri otroku so še vedno v ospredju lastne potrebe (egocentrizem), vendar že upošteva tudi pravila in zahteve odraslih. Pravila upošteva zaradi lastne koristi, da bo ljubljen, pohvaljen in ne zaradi notranje potrebe. Če ugotovi, da lahko brez neprijetnih posledic svoje potrebe zadovolji na način, ki ni v skladu z normami odraslih, bo to tudi storil. Za razvoj prvinskega pojma o sebi mora otrok obvladati dve spoznanji, ločiti mora sebe od okolja – ni del okolja, ni podaljšek matere in obratno in ločiti mora sebe od nesebe (ko razvija pojem objekta). On sam je nekaj stalnega, trajnega – to je del razvoja pojma trajnosti predmeta – on sam je objekt (on in njegovo telo). Malček se tako začne prepoznavati na podlagi svojega videza. Če na svojem obrazu v ogledalu vidi rdečo piko, si jo obriše. Začne uporabljati tudi svoje ime in zaimka »jaz«, »mene«. Zavedanje sebe in težnja po uveljavljanju lastnih potreb, želja, zamisli po eni strani vodi do prvih nestrinjanj z odraslimi in drugimi otroki, ki se lahko stopnjujejo v začasno negativistično vedenje, po drugi strani pa spodbuja razvoj različnih čustveno-socialnih spretnosti, kot so empatija, prosocialno vedenje in igra posnemanja. Moralni razvoj se začne oblikovati

z zavestjo o tem, kaj je pravilno in kaj ni. Potencial za razvoj sposobnosti nadzorovanja svojih bioloških in socialnih potreb se lahko razvije le pod vplivom družbenega okolja in socializacijskih izkušenj. Otrok, ki ima ob sebi odrasle, ki so občutljivi na njegove potrebe in mu postavljajo starosti primerna ter razumna pričakovanja glede njegovega vedenja, izraža veliko manj nasprotnega kot ugodljivega vedenja (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

2.1.3 Čustveno-osebnostni razvoj

Otroci izražajo vsa temeljna čustva. Opazimo jih neposredno na podlagi izrazov na obrazu (veselje, zanimanje, strah, jeza, žalost in gnus). Povečanje čustev se povezuje z njihovim spoznavnim in socialnim razvojem. Ko začnejo razumeti svoje vedenje in vedenje drugih oseb kot namerno, se zavedajo, da lahko nadzorujejo svoja dejanja in učinke, ki jih s svojimi dejanji lahko dosežejo. Med prvim in drugim letom se poveča količina negativnega odzivanja na igrače in opazovalce. Jeza mobilizira otrokovo energijo, ki jo potrebuje, da se spoprime z oviro, ki povzroči neprijetnost. Otrok vse bolj raziskuje okolico, s čimer se oddaljuje od mame. Ko shodi, lahko na svet gleda z nove perspektive, kar mu prinaša nova zadovoljstva in tudi frustracije. V tem obdobju se zelo intenzivno razvijajo otrokove miselne zmožnosti in njegova individualnost. Komunikacija, zlasti besedna, olajša napredovanje osamosvajanja, saj mu omogoča ohranjanje stika s starši tudi takrat, ko niso v njegovem vidnem polju. V tem času otrok začne oblikovati zavedanje o sebi kot ločenemu od matere. Otrok vedno več stvari hoče narediti sam. V tem obdobju narcizem doseže vrhunec. Otrok je očaran nad svojimi zmožnostmi in velikostjo svojega sveta. S preizkušanjem svojih zmožnosti si gradi temelje samozaupanja (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

V tem obdobju pri otrocih nastopita tudi posnemanje drugih in želja, da bi imeli tisto, kar imajo drugi, kar včasih želijo doseči tudi na silo. V nasprotju s časom, ko so bili dojenčki, opazijo, da odrasli njihovih čustvenih potreb ne zaznavajo samodejno in da se nanje ne odzovejo vsakič, zato utegnejo biti v želji po materini pozornosti še posebno zahtevni in vztrajni. Kadar je ne dobijo ali ne dosežejo svojega, pogosto togotno izbruhnejo. Pojavljati se začne upor oziroma trma. Ker otrok s svojo dejavnostjo vedno znova preizkuša svoje zmožnosti, začne proti koncu drugega leta počasi opuščati fantazije o onipotenci (vsemogočnosti) in grandioznosti (veličasnosti). Graditi začne zdravo samozaupanje, ki je skladno z njegovimi zmožnostmi in mejami. Če tega ne izpelje uspešno, ostane ujet v nihanju med vsemogočnostjo in nemočjo, ki sta značilna za narcistično osebnostno strukturo (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

2.1.4 Spoznavni razvoj

Mišljenje se razvija v štirih zaporednih stopnjah. Otroka ni mogoče česa naučiti, če za to ni ustrezno razvit oziroma zrel. Najpomembnejši dejavniki razvoja mišljenja so dozorevanje, fizične izkušnje in socialne interakcije. Razvoj spoznavanja ali intelektualni razvoj poteka skozi proces preoblikovanja spoznanj (asimilacija – proces prilagajanja novega pojma obstoječi miselni shemi in akomodacija – prilagajanje obstoječih miselnih shem novemu pojmu) (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

Spoznavni razvoj se po Piagetovi teoriji odvija na peti in šesti stopnji senzomotoričnega razvoja – to so terciarne krožne reakcije in reprezentacije. Sposoben je organizacije sekvenc svojih dejanj v smislu uporabe sredstev, zaporedja dejanj in dosege končnega cilja. Tako otrok poveže umazan papirnat robček s košem za smeti. Če naslednjič koš prestavimo, ga bo iskal na istem mestu. Otroci si ne morejo predstavljati premika, ki ga ne vidijo. Sposobnost miselne predstave realnosti oziroma njenega ponazarjanja. V mislih se pojavi s sposobnostjo reprezentacije, in sicer med osemnajstim in štiriindvajsetim mesecem, ko se stopnja senzomotoričnega razvoja sklene s podstopnjo mentalnih kombinacij. V mislih si predstavlja premik predmeta, ki ga dejansko ne vidi. Mentalno je sposoben načrtovati svoja dejanja glede na predstave o realnosti. Na okolje ne deluje več neposredno (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

Pomembno je zavedanje, da otroci s svojimi načini čustvenega odzivanja in vedenja, torej temperamentom, dejavno sooblikujejo odnos z okoljem in tako skupaj z vplivi okolja določajo svoj osebni razvoj. Ključno pri tem je ujemanje temperamenta z zahtevami, omejitvami in spodbudami socialnega okolja. Vzgoja otrok s težavnim temperamentom je za starše običajno večji izziv, kot če imajo lahko vzgojlivega otroka (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

»Govor je zelo pomemben v človekovem razvoju: gre za oblikovanje človeka kot posameznika (individualna funkcija govora) in za vzpostavljanje komunikacij z okolico (družbena funkcija govora).« (Marjanovič Umek, 1990, str. 11).

Otrok razume osnovne besede in jih nekaj tudi izgovori. Izpolnjuje preproste naloge (ne, pridi). Posluša in oponaša zvoke iz okolice, imitira glasove. Otrok prvo besedo izgovori med dvanajstim in dvajsetim mesecem. Prva beseda je beseda, ki jo otrok izgovarja in ima pomen. V obdobju od enega do dveh let otrok uporablja prvih petdeset besed (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

Otrok si zelo hitro nabira jezikovno gradivo. Čeprav ne govori, komunicira: popolnoma razume, kar se mu reče, in lahko uboga preproste zahteve. Hitro obogati

svoje »pasivno« besedišče, torej tisto, kar je sposoben razumeti, ne pa uporabiti, srečen je, če razume, kar mu kdo reče in če to dokaže (Bacus, 2014).

2.2 Preglednica razvojnih značilnosti otrok, starih od enega do dveh let

V preglednici je povzet pregled zgoraj opisanega razvoja:

Preglednica 1: Preglednica razvojnih značilnosti otrok, starih od enega do dveh let (povzeto po Marjanovič Umek in Zupančič, 2004)

PODROČJE RAZVOJA	STAROST OTROKA – OD ENEGA DO DVEH LET
TELESNI	Samostojno hodi, teče, počepne, vstane, sede na stol. Ob pomoči odraslega sonožno poskakuje. Brcne žogo brez izgube ravnotežja. Spušča se po stopnicah, če ga držimo za roko. Vzpenja se po stopnicah brez opore. Ko hodi, prenaša predmete. Prepogne se in pobere igračo. Odpira vrata. FINA MOTORIKA: Meče predmete; ne zmore vreči v želeno smer. Razvija se ročnost in pogosteje uporablja dominantno roko. Postavi stolp iz šestih kock. Kotali žogo, valj. Riše spiralne čačke. Drži papir z roko. Prepogne papir na pol. Obrača liste slikanice, stran za stranjo. Niza kroglice na nit. Kašasto hrano je z žlico.
ČUSTVENI in SOCIALNI RAZVOJ	Začenja povezovati vzroke in posledice. Ne predvideva nevarnosti. Hitro menjava pozitivna in negativna čustva. Strah ga je ob odsotnosti bližnjih oseb. Ponavlja aktivnosti, v katerih uživa. Odzove se na izražanje čustev odraslega (začetek empatije). Izkazuje kljubovalnost, trmo. Kadar drug otrok pritegne pozornost odraslega, je ljubosumen. Izraža ljubosumje. Začetek vzporedne igre; igra se ob vrstnikih. Izraža zanimanje za skupinske dejavnosti in druge otroke. Gleda in posnema igro drugih otrok. Rad se igra igro pretvarjanja, npr. pogovarjanje po telefonu. Je zelo radoveden. Potreba po neodvisnosti narašča; vztraja, da bi stvari naredil sam.

ZAZNAVNI in SPOZNAVNI RAZVOJ	Sledi preprostim navodilom: »Daj punčki jesti«. Ponovi preproste dejavnosti, npr. božanje medveda. Predmete razvršča v skladu z navodili. Po navodilih vzame predmet iz kupa ostalih stvari. Pokaže osnovne dele telesa na sebi ali na punčki. Like poskuša vstaviti v model. Poimenuje predmete na sliki, ki jih pozna. Začne se igrati simbolno (npr. pije iz lončka, ki je prazen). Popravi narobe obrnjeno fotografijo. Sam si ogleduje slikanico. Na zahtevo izloči en predmet iz množice. Združuje identične oblike in barve v določene skupine. Uči se z vpogledom. Imenuje eno barvo.
RAZVOJ GOVORA	Izpolni preproste zahteve. Sledi preprostim navodilom, kot npr. »Daj mami skodelico.« Razume preprosta vprašanja. Razume osnovna navodila. V knjigi z znanimi slikanicami pokaže imenovano sliko. Uporablja besedo »še« za nadaljevanje želene dejavnosti. Posnema oglašanje domačih živali. Pomaha v pozdrav. Pokima in odkima, kadar je to primerno. Izreka preproste povedi, nato začenja oblikovati dvobesedne povedi. Ponavlja besede. Uporablja geste. Sebe pogosto poimenuje z »mi«. Sprašuje »kaj je to, zakaj«. Rad posluša zgodbe o sebi in družini. Gleda knjige, poimenuje poznane predmete. Poje.

2.3 Otrok prvič v vrtec

Pride čas, ko otrok prvič stopi v vrtec. To zanj predstavlja obliko stresa. Prvič je ločen od staršev, v njem še neznanem okolju otrok in odraslih oseb. Malček potrebuje čas, da se okolju privadi in se naveže na vzgojiteljici. Otroci se prvi mesec po vstopu privajajo na življenje v vrtcu. Vzgojitelj jih mora najprej spoznati ter jih postopno uvesti v rutino skupine. Seznaniti se mora z vsakim posameznikom, ga začutiti in uvideti, koliko je zmožen storiti. V prvem mesecu je temeljna naloga vzgojiteljev, da malčku zagotovijo okolje, kjer se bo počutil varnega, sprejetega in ljubljenega. Otrok, ki se počuti varnega in sprejetega, se sprosti, začne raziskovati in se igrati. Pripravljen je za izzive, ki mu jih daje vzgojitelj. Izzivi so za vsakega posameznika različni, saj je v starostnem obdobju otrok, starih od enega do dveh let, mogoče opaziti precejšen razpon v razvojnih možnostih. Po nekaj mesecih se velika večina malčkov, ki obiskujejo jasli, ugodno

prilagodi na vsakodnevno odsotnost staršev, kar izražajo s pozitivnimi čustvi, vključevanjem v socialne dejavnosti in sodelovanjem z vzgojiteljico, na katero se navežejo. Vključitev v jasli je ugodna za razvoj malčkov, ki so ogroženo navezani na starše, na vzgojiteljico pa varno. Kasneje so bolj socialno spretni, imajo višje samospoštovanje ter bolj zaupajo vase kot ogroženo navezani otroci, ki niso obiskovali jasli (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004).

Otroci se ob vstopu v vrtec zelo različno odzivajo. Nekateri nimajo nobenih težav in že prvi dan imamo občutek, da so v tem okolju že od nekdaj. Novi situaciji se zelo hitro prilagodijo. Drugi imajo normalne prilagoditvene težave: jokajo, so občutljivi in nemirni, odklanjajo hrano, težje zaspijo in so razdražljivi. Večina otrok ob ločitvi od staršev joka in protestira, kar je razumljivo, saj vzgojiteljice, pri kateri bodo preživeli polovico dneva, vendarle ne poznajo. Otrok mora vzgojiteljico spoznati in se nanjo navaditi, za to pa je potreben čas. Pomembna sta obojestranska komunikacija in dober odnos med starši in vzgojitelji. Tako otrok dobi občutek, da je neznana oseba vredna zaupanja (Varjačič-Rajko, 2007).

Otroci se na novo okolje navadijo v različnem času; nekateri dokaj hitro, nekateri pa nekoliko počasneje. Tako vzgojitelji kot starši morajo biti potrpežljivi, vztrajni, ljubeči in pustiti malčku čas, da se prilagodi novemu okolju (Bacus, 2014).

2.4 Kurikulum

Kurikulum (kurikul) je nacionalni dokument, ki spoštuje tradicijo slovenskih vrtcev, hkrati pa z novimi pogledi na zgodnje otroštvo dopolnjuje in nadgrajuje program dela v javnih vrtcih.

V Kurikulumu so opredeljeni cilji in načela predšolske vzgoje, teoretična znanja o otrokovem razvoju in učenju, smernice, pogoji za vzgojno delo ter področja dejavnosti.

»V Kurikulu za vrtce so prepoznana tako temeljna načela in cilji predšolske vzgoje, kot tudi spoznanja, da otrok dojema in razume svet celostno, da se razvija in uči v aktivni povezavi s svojim socialnim in fizičnim okoljem, da v vrtcu v interakciji z vrstniki in odraslimi razvija lastno družabnost in individualnost.« (Bahovec in Kranjc, 1999, str. 7). Je nacionalni dokument, ki je namenjen vzgojiteljem, pomočnikom vzgojiteljev; je dokument, ki ob rabi strokovne literature in priročnikov za vzgojitelje omogoča strokovno načrtovanje in kakovostno predšolsko vzgojo v vrtcu, ki se na ravni izvedbenega kurikuluma razvija in spreminja, pri tem pa upošteva neposredno odzivanje otrok v

oddelku, organizacijo življenja v vrtcu ter vpetost vrtca v širše okolje (Bahovec in Kranjc, 1999).

2.4.1 Področja dejavnosti po Kurikulumu za vrtce

Kurikulum za vrtce vključuje dejavnosti, ki jih razvrščamo v naslednja področja: gibanje, jezik, umetnost, družba, narava in matematika.

Iz različnih področij dejavnosti sta razvidna prispevek posameznih strok in povezava med njimi.

Kurikulum znotraj področij opredeljuje vlogo odraslih v vrtcu, cilje in primere dejavnosti ter omogoča izbiro med njimi (Bahovec in Kranjc, 1999).

2.4.1.1 Gibanje

Potrebi po gibanju in igri sta otrokovi primarni potrebi. Z gibanjem telesa je pogojeno zaznavanje okolice, prostora, časa in samega sebe. Ko otrok začne obvladovati svoje telo, sčasoma začneja čutiti veselje, varnost, ugodje, dobro se počuti, pridobi si samozaupanje in samozavest. Z gibanjem in igro si otroci razvijajo telesne in intelektualne sposobnosti, pomembno vlogo pa imata tudi pri socialnem in emocionalnem razvoju. Kurikulum za področje gibanja mora biti prilagojen različnim potrebam, interesu in sposobnostim otrok, da optimalno prispeva k njihovem razvoju in zdravju (Bahovec in Kranjc, 1999).

2.4.1.2 Jezik

Jezikovna dejavnost v predšolskem obdobju vključuje široko polje sodelovanja in komunikacije z odraslimi, otroki, seznanjanje s pisanim jezikom in (skozi doživljanje) spoznavanje nacionalne in svetovne književnosti – lastne in tuje kulture. Otroci se v tem obdobju učijo izražati izkušnje, čustva, misli in razumeti sporočila drugih. Jezikovne dejavnosti so povezane z vsemi jezikovnimi ravninami: s fonološko, morfološko, skladijsko-pomensko (in pragmatično), razvoj jezika pa je naravno vpleten v vsa področja dejavnosti. Otroci se učijo jezika ob poslušanju vsakodnevnih pogovorov in pripovedovanja literarnih besedil, ob poslušanju glasnega branja odraslih, s pripovedovanjem, opisovanjem, ob rabi jezika v domišljjskih igrah, dramatizacijah, izmišljanju zgodbic in pesmic, ob učenju otrok od otrok, in sicer v različnih socialnih igrah, pravljičah, izštevankah, rimah, šaljivkah, ugankah, besednih igrah itn., ki so se kot skupna lastnina ohranile skozi generacije (Bahovec in Kranjc, 1999).

2.4.1.3 Umetnost

Umetnost otroku omogoča udejanjanje ustvarjalnih potencialov, ki se kažejo že v otrokovem igrivem raziskovanju in spoznavanju sveta, ki je zanj neizčrpen vir inspiracije, motivacije in vsebin na vseh področjih dejavnosti. Otrokova umetnost in okus sta izrazito osebne narave in se vedno opazujeta, razumeta in presojata v okviru njegovega specifičnega razvoja in življenjskega okolja. V umetnosti otrok lahko predstavi svoja najbolj skrita počutja in čustvene vsebine, natančno opiše in predstavi neki dogodek ali stvar. Izkušnje na področju umetnosti so zaradi celovitosti doživljanja in ustvarjanja pomemben dejavnik uravnoteženega otrokovega razvoja in duševnega zdravja. V Kurikulumu so smernice za oblikovanje dejavnosti v vseh umetniških zvrsteh, kot so: likovne in oblikovalne dejavnosti, glasbene, plesne, av-dejavnosti in dramske dejavnosti (Bahovec in Kranjc, 1999).

2.4.1.4 Družba

Človek je del družbenega okolja, v katerem raste, živi in deluje. Da bi lahko otroci sodelovali z okoljem, vplivali nanj in ga pozneje spremljali, morajo postopoma spoznati bližnje družbeno okolje in hkrati dobivati vpogled v širšo družbo. Otroci morajo v vrtcu dobiti konkretne izkušnje uresničevanja temeljnih človekovih pravic in demokratičnih načel, upoštevanja otroka kot individuuma in spoštovanja zasebnosti. Hkrati pa morajo vsakdanje življenje, delo in dejavnosti v vrtcu omogočiti razvijanje občutka varnosti in socialne pripadnosti, ki temelji na ideji enakosti in nediskriminiranosti. Zato morajo otroci usvojiti osnovna pravila vedenja in komuniciranja, ki izhajajo iz pojmovanja svobode posameznika kot neomejevanja svobode drugih, in imeti veliko možnosti za razvijanje kritičnega duha, osebnih odločitev in avtonomne presoje. V vrtcu je treba ustvariti demokratično vzdušje, ki spodbuja pozitivne procese v skupini in se postavlja po robu negativnim. Dejavnosti so zastavljene tako, da otroke spodbujajo k sodelovanju, ki pa ne vodi v skupinsko rutino, prisilno prilagajanje ter negiranje avtonomnosti individuuma. Vsakdanje življenje v vrtcu, vsakdanja rutina, rituali, dogodki, dnevni red itn. morajo otroku omogočati občutek pripadnosti, ustvarjati prijetno vzdušje in omogočati vzpostavljanje vezi med vrtcem in družinskim življenjem (Bahovec in Kranjc, 1999).

2.4.1.5 Narava

Narava je posebno področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad. Poudarek je na pridobivanju izkušenj z živimi bitji,

naravnimi pojavi ter veselju v raziskovanju in odkrivanju. Področje postopno razvija naravoslovne pojme, sklepanje, zmožnosti za uvidevanje in reševanje problemov, postavljanje hipotez, klasificiranje, iskanje ter povzemanje bistva in pomena ter oblikovanje konceptov. Ti procesi pri otroku potekajo nezavedno, vendar so hkrati osnovne znanstvene metode v naravoslovju. Otrok odkriva in spoznava svoje telo, njegove lastnosti in funkcije delov telesa ter usvaja načine ravnanja, ki ohranjajo dobro počutje (Bahovec in Kranjc, 1999).

2.4.1.6 Matematika

Otrok se v vsakodnevem življenju že zelo zgodaj srečuje z matematiko, saj ima npr. pregled nad svojimi igračkami, oblačili, vsakdanjimi predmeti, ki jih prešteva, meri, primerja, razvršča, grupira, prikazuje s simboli, jih poimenuje in »prešteje«, opisuje in se o njih pogovarja. Tako navedeno področje vključuje najrazličnejše dejavnosti v vrtcu, ki otroka spodbujajo, da v igri ali vsakodnevnih opravilih pridobiva izkušnje, spretnosti in znanja o tem, kaj je veliko, kaj majhno, česa je več in česa manj, kaj je zunaj in kaj je notri itn. Otrok ob pridobljenih izkušnjah in znanju spoznava, da je nekatere naloge, vsakodnevne probleme mogoče rešiti učinkoviteje, če uporablja »matematične« strategije mišljenja. Vesel je, ko najde rešitev, zato praviloma išče nove in nove situacije, ki so vsakič znova izziv za preizkušanje njegove rešitve problema in potrditve njegovega načina in smeri razmišljanja (Bahovec in Kranjc, 1999).

2.4.2 Lutke vključimo v Kurikulum

»Kreativna lutkovna dejavnost je lahko uspešna metoda učenja in poučevanja na vseh področjih kurikuluma. Ne le, da je uspešna, je nujna v sodobnem šolstvu, ki poleg znanja želi tudi ustvarjalne, sproščene otroke polne domislic ter želja in sposobnosti za reševanje problemov.« (Korošec, 2006, str. 110).

Na prvem mestu je otrokov razvoj, zato bomo dejavnosti z lutko izbrali otrokovi starosti primerno. Najmlajše otroke začnemo postopno navajati na lutke. Najprej jih z njimi seznanimo, nato jim pustimo, da se z njimi igrajo.

Z lutkami stimuliramo in povečamo domišljijo, spodbujamo ustvarjalno izražanje, razvijamo spontano besedno izražanje ter izboljšamo govor in izgovarjavo. Otroci ob igri z lutko dosegajo osebno zadovoljstvo, razvijajo samozaupanje ter na spremenljiv način sproščajo agresije in strahove. Prav tako pa ob igri z lutko razvijajo tudi socialne interakcijske spretnosti. Ob ustvarjanju lutk izboljšajo fino motoriko, začno opazovati z vsemi čutili in vse to obdelajo ter oživijo z lutkami (Korošec, 2006).

2.5 Lutka

Ko lutko primemo v roke, ta ni več predmet, s pretokom energije jo pripravimo v gibanje in zgodi se »čarovnija«. Kocka ni več trda stvar, ampak nekdo z imenom in značajem, stara nogavica, kača, ki govori, košček papirja pa se pred našimi očmi prelevi v najbolj pisanega metulja.

»Lutka je akcija, metafora. Ni samo bitje, ki govori. Lahko je glavnik, žoga, marioneta, projekcija, senca, dih ... Lutka je vse.« (Sitar Cvetko, 2010).

Lutka je za nas vsak predmet ali del telesa, ki mu vdihnemo življenje.

V lutkovnem gledališču je lutka poglavitno izrazno sredstvo. Njena posebnost so lastnosti, ki jih dramski igralec nima: lutka lahko leti ali razpade, ima del telesa, ki se premika, lutko je mogoče sestaviti, estetsko polepšati ali jo narediti grdo oziroma grozno (Trefalt, 1993).

V vrtcu se medsebojna komunikacija izboljša, saj igra z lutko vzgojiteljem pomaga vzpostaviti stik z otroki. Sprejmejo jo kot živega člana skupine. Lutki zaupajo, se z njo sproščeno pogovarjajo, jo občudujejo in aktivno vključujejo v svoje delo (Korošec, 2006).

2.5.1 Vrste lutk

»Lutka izvira iz ritualov. Zadržala je tri nivoje stilizacije (vizualni, gibalni in zvočni), ki jo v poenostavitvi naredijo hitro razvidno, prepoznavno.« (Majaron, 2006, str. 97).

Poznamo več vrst lutke, ki se med seboj razlikujejo po videzu, načinu vodenja in gibljivosti. Pri dejavnostih smo uporabili prstni lutki, namizno lutko, lutko kot predmet/igračo ter ročno mimično lutko. Lutke so izdelane preprosto, saj se otroci z njimi srečujejo prvič, izjema je le lutka Črni muc, ki je zaradi svoje velikosti, mehko in gibljivosti poseben ljubljeneček otrok in je postala pomemben član naše skupine.

2.5.1.1 Telesne lutke

Telesne lutke so lahko izrezane iz kartona, vrečke ali škatle. Pri tem gre lahko za dejanski obris človeka.

Lahko je obešena okoli vratu, noge in roke so lahko privezane na noge animatorja ali se ob animaciji prosto gibljejo. Posebnost lutke je obrazna mimika, ki jo otroci narišejo po svojih občutjih. Otrok se lahko za lutko varno skriva in eksperimentira z izražanjem čustev (Majaron, 2006).

2.5.1.2 Prstne lutke

Najbolj preproste so prstne lutke, kjer že naši prsti, brez kakršnih koli dodatkov in neomejenim prostorom lahko postanejo jata ribic v morju.

Takšne vrste lutk so najpreprostejše. Lahko so samo narisane na prstih ali izdelane iz blaga in potegnjene na prst (Majaron, 2006).

Slika 1: Prstna lutka osa

Slika 2: Moja lutka na prstu

2.5.1.3 Lutke na nitkah

Lutke na nitkah so vodene od zgoraj navzdol in za izdelavo, zaradi tehnične dovršenosti, bolj primerne v drugem starostnem obdobju (Varl, 1995a).

Zaradi lažjega vodenja ima lutka Črni muc kratka vodila, pritrjena na glavi in zadku.

Slika 3: Črni muc

2.5.1.4 Lutke na palici in ploske lutke

Lutka na palici je vsak predmet, ki ga nataknejo na palico. Z njeno pomočjo lutko vodimo od spodaj navzgor.

Ploske lutke so predhodnice senčnih lutk. Vodene so od zadaj ali spodaj, postavimo pa jo med platno in svetlobo. Otroku omogoča izredne domišljjske, celo fantazijske razsežnosti, vzgojitelju pa ne dopušča improvizacije. Izredno pomembna je silhueta lutke.

Posebnost ploskih lutk je dvodimenzionalnost. Primerne so za najmlajše otroke, so vsak lik, oblika, ki jo izrežemo iz kartona in pritrdimo na vodila. Dodamo jim lahko tudi kakšen sklep za vodljivost (Varl, 1995c).

2.5.1.5 Ročne in mimične lutke

Ročna lutka je tista lutka, ki si jo nataknejo na dlan. Po tehniki igranja je najpreprostejša in najbolj pristopna, saj jo lahko prilagajamo starostni stopnji otroka (Varl, 1995b).

V želji čim bolj karikirano posnemati človeka je nastala lutka, ki s poudarjenim gibanjem čeljusti spominja na odpiranje ust pri človeku ali živali. To so tako imenovane mimične lutke (Varl, 1995d).

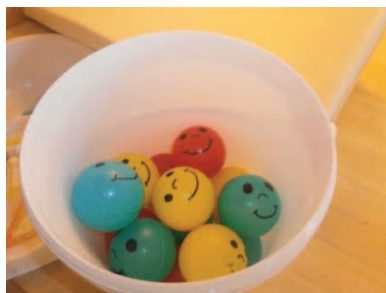
Slika 4: Mimi

2.5.1.6 Lutka kot predmet – igrača

Osnovni koncept predmetov kot lutke je oživljanje predmetov s pomočjo njihove animacije. Ta vrsta lutk sodi v lutkarsko propedeutiko. Lahko je vsakdanji uporaben ali neuporaben predmet, lutkar pa mora gledalce prepričati, da je ta predmet res oživel in ima svoj karakter (Trefalt, 1993).

Verovanje v metaforo predmeta lahko primerjamo z odnosom, ki ga ima otrok do svojih igrač – v njegovi domišljiji ima vsak predmet dušo. Predmeti in igrače prevzamejo vlogo sveta domišljije, v katerem sam narekuje pravila in išče mogoče rešitve za svoje probleme (Majaron, 2014).

»Igrača, ki jo otroci poznajo iz svojega vsakdana, s pomočjo direktne animacije in prisotnosti lutkarja oživi, postane odrska lutka. Lutke - igrače ne potrebujejo posebnega asociativnega konteksta, ker po svoji obliki in funkciji igrajo samo sebe – oživljajo igračo. Namenjene so uprizoritvam v majhnih, intimnih prostorih. Lutke - igrače nimajo posebnih izdelanih animacijskih pripomočkov in posebej izdelanih scenskih elementov. Ker je igrača intimen otroški partner, se jo uporablja v terapevtske namene in za uprizoritev s poudarkom na didaktičnosti.« (Trefalt, 1993, str. 64).

Slika 5: Nagajive žogice

Slika 6: Biba in Baja

Slika 7: Živali s kmetije

2.5.2 Lutka v vrtcu

Z lutko se otrok prvič sreča v vrtcu. Pomembno je, da se mu z njo približamo taktno in z ljubeznijo, ne pa na silo in s pretiravanjem. Upoštevamo otrokov interes. Pripovedujemo mu zgodbe, mu pojemo pesmi, se pogovarjamo z njim in ga navajamo na vsakodnevno srečevanje z lutko.

»Otroci imajo lutke radi. Lutke so zato v predšolski dobi prepotrebno hkrati pa tudi hvaležno vzgojno sredstvo. Razen vzgoje ima lutka tudi ustvarjalno moč. Lutke vsebujejo veliko mero humorja, otroci se zato ob lutki sprostijo in razvedrijo. Znano

je, da beseda, ki jo izreče lutka bolj zaleže, kot pa naročilo starša ali vzgojitelja. Zato ni čudno, da lutka nastopa ne le v VVZ in doma, ampak tudi v šoli in celo bolnišnici. Če nikomur ne uspe prodreti v otrokovo notranjost, se navadni lutki to posreči.» (Gobec, 1987, str. 72).

Lutka kot pomočnik

»Vemo, da otrok lažje vzpostavi kontakt z lutko kot z vzgojiteljico, včasih celo s starši. To lahko razložimo le na energetske ravni in z otrokovim strahom pred odraslim, z negotovostjo v vzpostavljanju komunikacije, ki mu jo posrednik, lutka zelo olajša. In prav to poskušamo izkoristiti, da otrok na manj stresen način sprejema okolje, v katerem živi in sporoča njegov odnos do njega.« (Majaron, 2006, str. 33).

Pedagogi morajo verjeti v moč lutke, saj jim pomaga pri prenosu vzgojno-izobraževalnih vsebin. Govorimo torej lahko o magični moči lutke, katere osebnosti verjamejo, ji popolnoma zaupajo in z njo sodelujejo (Majaron, 2006).

»Če hočemo, da lutka zaživi, ji moramo posvetiti vso svojo pozornost, še zlasti s pogledom, sicer ostaja »mrtva«. S tem smo svojo energijo usmerili vanjo in skozi njo vzpostavljamo komunikacijo, ki je manj »ogrožajoča«, kot je običajna komunikacija »iz oči v oči.« (Majaron, 2006, str. 97).

Zavestna podreditev vzgojitelja je pogoj za prepričljivo komunikacijo skozi lutko, saj zmanjšuje stresne oblike neposredne komunikacije »iz oči v oči« med odraslim in otrokom. Ne smemo pozabiti, da smo za otroka v vsakem primeru avtoriteta, in to taka, ki si je ni izbral sam, temveč mu je predpostavljena (Korošec in Majaron, 2002).

Ravno zato je lutka dober pomočnik pri vodenju dejavnosti. Vzgojitelju omogoča svobodo, ki si je kot avtoriteta in zgled ne more dovoliti. Lutka ima svojo osebnost, značaj in ji je dovoljeno vse. Pri tem mora vzgojitelj paziti, da lutko predstavi na pravilen način. Če hočemo, da bo lutka prepričljiva, moramo pri igri z lutko upoštevati tri komponente, ki morajo biti vsaj približno enake kakovosti. Komponente so lik lutke, animacija in govor ali recitacija. Če tega ne upoštevamo, bo še tako dobra lutka ob slabi animaciji gledalce pustila hladne (Gobec, 1978).

»Lutka omogoča učitelju, da vsaj navidezno za kratek čas prenese »vodenje« na lutko in igra 'vlogo drugega' v razredu. Ob tem bo lažje začutil odkritosrčno otroško spontanost, ki se odpre lutki brez zavor. In še nekaj: lutka gleda na svet z malce drugačnega zornega kota kot njen animator. To ni zanemarljivo, saj pomaga otroku preseči egoizem in samozadostnost.« (Korošec in Majaron, 2002, str. 61).

2.6 Pomen igre za otroka

Pojem igra se nanaša na vsako aktivnost, ki se je loti posameznik zaradi notranje motivacije, ne glede na končni rezultat te aktivnosti. Igra je brez vsake prisile. Ob njej otroci doživijo zadovoljstvo, saj je prijetna, odprta in svobodna. Je otrokova prevladujoča dejavnost (Bastič Zorec, 2002).

»Igra je dejavnost, ki jo posameznik izvaja zaradi lastnega zadovoljstva ne glede na njen končni izid in ni vezana na neposredno zadovoljevanje njegovih potreb ali na zahteve, ki jih preden postavlja okolje.« (Zupančič, 1999, v Marjanovič Umek in Zupančič, 2001).

Igra je otrokova spontana, prostovoljna, prijetna in ustvarjalna dejavnost, ki sama sebe krepi in nagrajuje. Preko igre otrok spoznava sebe, svet in se uči. Otrok s pomočjo igre razvija svoje različne sposobnosti. Igra vpliva na razvoj mišljenja, na pridobivanje izkušenj in znanja, na otrokovo čustveno in socialno življenje ter prispeva h govornemu razvoju. Med otrokovim razvojem se tudi igra postopoma spreminja in nadgrajuje. Poznamo več vrst iger: funkcijska, konstrukcijska igra, igra s pravili in simbolna igra. Funkcijska igra se v razvoju pojavi prva. Je najpreprostejša igra. Otrok se igra tako, da preizkuša, ogleduje in raziskuje svoje telo, sposobnosti in predmete. Ta oblika igre začne upadati po drugem letu starosti, vendar je po malem prisotna celotno predšolsko obdobje. Približno do drugega leta otroka bolj zanimajo pomembni odrasli kot vrstniki, zato v tem obdobju prevladuje individualna igra. Otrok se še ni sposoben igrati z vrstniki, zasledimo le opazovanje drugih otrok. V starosti od enega do dveh let otroku igračo predstavlja vsak predmet, ki ga v igri spremeni v sebi želen pripomoček. Prve igrače so otrokovi deli telesa, kasneje najbližji predmeti iz okolice, z razvojem otrokove igre pa igrače postajajo vedno bolj strukturirane (Marjanovič Umek in Zupančič, 2001).

2.6.1 Razvoj otroka ob igri z lutko

Pri razvoju otroka ima vzgojitelj veliko vlogo. V vsa področja otrokove rasti in razvoja lahko vključimo lutko. Otrok in lutka se skupaj učita, če je lutka »nevedna«, jo otrok pouči o barvah, igračah, o rastlinah, živalih, o komur koli. Pri vsem tem se spremeni tudi odnos vzgojitelja, saj se skozi vlogo animatorja lutke prav tako sprosti, zabava in sodeluje z otroki. Skozi igro z lutko učitelj/vzgojitelj spoznava otroka, njegove dvome, strahove, fantazije in mu pri tem pomaga. (Korošec, 2006).

Lutka vzbuja dva pomembna elementa za otrokov nadaljnji razvoj. To sta domišljija in ustvarjalnost. Prav je, da vzgojitelj skozi lutkovne dejavnosti odkriva vsakega

posameznega otroka kot edinstveno osebnost. Dejavnost z lutko vpliva na otrokov razvoj pri zaznavanju, razumevanju, gibanju, socializaciji in govoru (Horvat in Magajna, 1987).

2.6.2 Gledališče kot igra in otrok

»Obisk gledališča je poseben dogodek. To kar se dogaja na odru, je in ni resnično. Vemo, da se pred nami odvija igra, pa vendar jočemo, čeprav nam je jasno, da bo igralec isti prizor ponovil jutri na istem mestu ob isti uri.« (Sitar, 2001, str. 6).

Otroci se v predšolskem obdobju srečajo z lutkovno predstavo, ki jo največkrat pripravijo kar vzgojiteljice, včasih vrtec obišče gostujoče gledališče, kasneje pa si lutkovno predstavo ogledajo tudi v gledališču. Z malimi koraki in postopno otrok vstopa v svet gledališke igre (Gobec, 1987).

»Prvo gledališče – igrača smo mi sami. In prvi del nas samih, ki se ga zavemo, je roka s prsti. Otrok si v zibelki ogleduje roko in ugotovi, da je na njej vsak prst drugačen. Ko išče način, kako bi premaknil zdaj tega zdaj onega, so njegove roke orodje, orožje, igrača, partner v igri in v svojskem dialogu.« (Sitar, 2001, str. 7).

Ko v otrokovo aktivno in domišljjsko igro vključimo gledališče in igro, mu omogočamo izmenjavo izkušenj in mu neposredno približujemo njegov kulturni okvir. S tem raste, zori in pridobiva izkušnje, ki mu bodo pomagale postati samostojna in enkratna osebnost. Ključnega pomena je, da otrok izkusi gledališko igro in s tem pridobi izkušnjo pripovedovanja, vključevanja gibanja in oživljanja predmetov v ustvarjalno in simbolno igro (Cvetko, 2010).

Slika 8: »Mini predstava za mini gledalce«

3 PRAKTIČNI DEL

3.1 Problem, namen in cilji

V skupini otrok, starih od enega do dveh let, se pojavlja problem, kako otroka pripraviti, da bo sodeloval pri različnih načrtovanih dejavnostih. K dejavnosti je otroke treba pritegniti, jih motivirati, skozi potek dejavnosti pa voditi tako, da njihov interes narašča. V skupini smo opazili, da otroke k dejavnosti pritegnejo različne igrače, ki smo jih uporabili kot lutke. Tako smo se odločili, da si bomo pri vodenju dejavnosti omislili pomočnike – lutke. Različne lutke bodo služile kot motivacija in pomočnik pri različnih spontanih in načrtovanih dejavnostih. Otroke bodo vodile, jih motivirale in vabile, da jim bodo sledili tja, kamor sami ne moremo. Otroke pritegne igra in lutke so zanje magične. Če jih uporabimo pri dejavnostih, jih tako naredimo bolj zabavne in otrokom privlačne.

Nameni diplomske naloge so priprava otrok na sodelovanje pri načrtovanih dejavnostih, seznanitev z lutko in opazovanje razvoja otrok. To bo prvih šest dejavnosti, ki bodo izvedene v skupini in bodo popotnica za nadaljnje delo. Preko dejavnosti bomo opazovali otroke in njihove razvojne zmožnosti.

Naši cilji bodo, da otroke spodbudimo k skupnemu sodelovanju in jih seznanimo z lutkami, ki jih bodo v prihodnje spodbujale k posnemanju in sodelovanju.

3.2 Raziskovalna vprašanja

Skladno s postavljenimi cilji in namenom raziskovanja smo si zastavili naslednja raziskovalna vprašanja:

V kolikšni meri lutka lahko pomaga vzgojitelju pri spodbujanju dejavnosti po Kurikulumu in otrokovem razvoju?

V kolikšni meri so otroci v starosti od enega do dveh let sposobni slediti lutkam pri posamezni dejavnosti?

Kako bodo lutke otroke motivirale in jim na igriv način omogočale pridobivanje novih znanj?

Kako oblikovati dejavnosti, da bodo na igriv način spodbujale otrokov razvoj?

3.3 Načrt

Načrtovala in organizirala bom šest dejavnosti z lutko, ki bodo otroke uvedle v sodelovanje v dejavnostih. Dejavnosti bom izvedla v okviru projekta »Lutka v skupini«.

Namen projekta je otrokom predstaviti lutke in jih na igriv način spodbuditi za delo ter igro z njimi. Pri dejavnostih se bom opirala na Kurikulum in poskušala slediti razvojnim značilnostim otrok v starosti enega do dveh let. Dejavnosti bodo oblikovane tako, da bodo spodbujale razvoj otroka po posameznih področjih dejavnosti v Kurikulumu.

Uporabila bom namensko izbran vzorec otrok, ki so v vrtčevskem letu 2018/2019 vključeni v vrtec Medvode, enota Novi Smlednik, oddelek Žabice (stari eno do dve leti). V ta oddelek je vključenih 14 otrok, 7 deklic in 7 dečkov. Otroci so rojeni od januarja leta 2017 do novembra 2017, torej je oddelek homogen. Vsi otroci so v vrtec vključeni prvič. Pri dejavnostih bodo sodelovale tudi vzgojiteljice v skupini, ki bodo v času izvajanja dejavnosti poskrbele za tiste otroke, ki pri dejavnosti ne bodo sodelovali.

3.4 Izvedba

Najprej bom izdelala lutke, ki jih bom potrebovala pri izvedbi posameznih dejavnosti. Za vsako izbrano dejavnost bom napisala načrt izvedbe dejavnosti, ki bo vseboval cilje, sredstva, namen in potek dejavnosti. Preko dejavnosti bom spremljala razvoj otrok, njihove zmožnosti za delo in ocenjevala sebe in svoje zmožnosti pri vodenju skupine. Izvedla bom dejavnosti. Pri vsaki bo pozornost usmerjena na eno s posameznega področja v Kurikulumu. Glede na starost otrok bomo delovali celovito.

Pred vsako dejavnostjo bom kot uvod otrokom predstavila lutke. Dovolila jim bom, da se jih dotaknejo, jih pregledajo, šele nato bom pred njihovimi očmi lutko oživila ter jih popeljala v dejavnost.

Šest dejavnosti po področjih dejavnosti po Kurikulumu:

- Jezik: Otroci bodo spoznali namizno lutko, ki se bo imenovala Črni muc. Otroke bom prvič poskušala zbrati v krog in jih skupno spodbujati k sodelovanju. Pri tem bom pozorna na njihovo zmožnost besednega razumevanja in komuniciranja. Pogovor bo uvod – nadaljevanje v gibalno igro: »Črni muc, kaj delaš?«, ki bo v skupini izvedena še večkrat v prihodnosti, z namenom, da jo otroci usvojijo.
- Matematika: Preko lutk - žogic, bodo otroci spoznavali obliko telesa - okroglo. Žog se bodo dotikali, božali jih kotalili in jih poskušali pospraviti v posodo skozi pravilno odprtino.
- Gibanje: Osredotočila se bom na naravno obliko gibanja – hojo. Otroci bodo usvajali gibanje nog. Pri tem bodo spoznali lutki – igrači, ki ju bomo obravnavali kot lutki Biba in Bajo. Lutki bosta stopali po prostoru in otroke vabili, da se jima

pridružijo, jima sledijo in ju posnemajo. Pri tem bom govorila, kaj lutki počneta: stopata naprej, Biba se dvigne od tal, pogleda skozi okno, zacepeta ipd.

- Narava: Otroci bodo s prstno lutko – kvačkano oso in s svojim prstom, ki bo imel narisani obraz, spoznavali dele obraza: oči, nos, usta in ušesa. Ta prstna lutka bo otrokom sedela na nos, usta, ušesa, jaz pa bom poimenovala dele telesa. Prstne lutke bodo uporabili tudi otroci. Tistim, ki bodo želeli, bom na prstek narisala svojo lutko, da bodo tudi oni sebi in drug drugemu sedali na obraz.
- Umetnost: Pripravila bom »Mini predstavo za mini gledalce«. Sceno bom izdelala in narisala: plastične živali – igrače, junake gledališča predmetov. Predstavo »Na kmetiji je lepo« bom izvedla v prostorih vrtca za dve skupini. Pri tem bom prostor pripravila tako, da bo čim bolj podoben gledališču.
- Družba: Z mimično lutko Mimi bodo otroci spoznavali različne vrste sadja in utrjevali potek hranjenja v skupini ter usvajali pravila družbenega bontona pri jedi. Opazovala bom, kako bodo otroci sprejeli lutke in jim sledili, kako bodo sodelovali, kakšne so njihove zmožnosti pri sodelovanju, na katerih področjih razvoja so napredni oziroma zaostajajo. Vse dejavnosti bom tudi evalvirala ter dodala fotografije, ki bodo nastale v procesu. Za fotografiranje bom starše predhodno prosila za dovoljenje, ki ga bom priložila diplomskemu gradivu.

3.5 Dejavnosti

3.5.1 Dejavnost s področja jezika

Priprava za dejavnost »Črni muc, kaj delaš?«

Tematski sklop: Lutka v skupini

Vsebina: Gibalna igra »Črni muc, kaj delaš?«

Področje: Jezik v povezavi z gibanjem

Metode dela: Pripovedovanje, opazovanje

Oblika dela: Skupna

Število otrok: 14

Starost: Od 12 do 21 mesecev

Predviden čas trajanja dejavnosti: Od 10 do 20 minut

Globalni cilj: Jezik kot objekt igre

Cilji:

Otrok:

- spozna in sodeluje v novi gibalni igri »Črni muc, kaj delaš?«,
- se izraža s kretnjami in gibi telesa,
- razvija jezikovno zmožnost.

Dejavnosti:

- Otroci se seznanijo z vodeno lutko.
- Otroci sodelujejo v gibalni igri.

Sredstva: Vodena lutka »Črni muc«

Prostor:

Metodični postopek:

Z lutko vstopim v igralnico v času proste igre. Črnega muca si položim v naročje in komuniciram z njim. S pogovorom vabim otroke, da si lutko ogledajo in se je dotaknejo. Črni muc se pretegne in nakaže, da je zaspan. Z vzgojiteljico otroke povabiva, da se usedejo v krog okoli Črnega muca. Sledi gibalna igrice »Črni muc, kaj delaš?«. Jaz sem z lutko v sredini kroga, vzgojiteljica pa med otroki. Vzgojiteljica ponazarjava gibalne motive, jaz vodim lutko; pojeva obe.

Preglednica 2: Gibalna igra: »Črni muc, kaj delaš?«

BESEDILO	GIBALNI MOTIV
Črni muc, kaj delaš?	Sedimo v krogu in pojemo.
Pusti me, zdaj spim!	Dlani sklenemo skupaj in jih naslonimo na glavo.
Črni muc, kaj delaš?	Sedimo v krogu in pojemo.
Zdaj se pretegujem.	Iztegujemo roke na vse strani.
Črni muc, kaj delaš?	Sedimo v krogu in pojemo.
Zdajle se umivam.	Z rokama se podrgnemo po licih.
Črni muc, kaj delaš?	Sedimo v krogu in pojemo.
Zdajle jem.	Roke približamo do ust in se delamo, da jemo.
Črni muc, kaj delaš?	Sedimo v krogu in pojemo.
Zdajle se igram.	Z rokami mahamo in migamo s celim telesom.
Črni muc, kaj delaš?	Sedimo v krogu in pojemo.

Zdaj sem spet zaspan!	Se uležemo na tla in oponašamo zvoke smrčanja.
-----------------------	--

Vloga odraslega:

- Pozorno opazuje otroke in prepozna otrokov neverbalni stil.
- Z govorom in s svojo lastno govorico telesa in na situaciji primeren način z neverbalnimi sredstvi z otroki vzpostavi interakcijo.

Evalvacija:

Število otrok v skupini na dan dejavnosti: 12

Starost otrok: od 12 do 21 mesecev

Datum, čas in trajanje dejavnosti: 8. 11. 2018, od 9.45 do 10.15, 30 minut

V igralnici so se otroci prosto igrali, pripravila sem le kotichek, kjer je dejavnost potekala. Z lutko sva se najprej sprehodili po igralnici, kjer je lutka, Črni muc, pozdravljala vsakega otroka z mijavkanjem. Nekateri so se lutki umaknili in stopili korak nazaj, veliko otrok se je zasmjalo in nekaj se jih je lutke takoj dotaknilo. Črni muc je tako otroke privabil na mesto, kjer se je odvijala gibalna igrice. Lutki je sledilo sedem otrok. Na pripravljenem prostoru sem prevzela vlogo vzgojiteljice, ki se pogovarja z lutko. Otrokom sem Črnega muca opisala: kje ima šape, rep, brke, nos, oči itd. Dovolila sem jim, da se ga dotikajo, božajo. Nekateri so hoteli preizkusiti tudi, kakšnega okusa je. Pokazala sem jim, kaj Črni muc počne, kako se umiva, se preteguje, je, se igra in spi. Ko se je Črni muc ulegel in zaspal, sva z vzgojiteljico otroke posedli v polkrog okoli Črnega muca. Otrokom sem rekla, da bomo Črnega muca vprašali, kaj dela. Po melodiji sva vzgojiteljici zapeli: »Črni muc, kaj delaš?« in Črni muc jim je odgovoril: »Pusti me zdaj spim!« – čez celotno besedilo igrice. Sedem otrok, ki so sedeli v polkrogu, je bilo pri prvi izvedbi igre osredotočenih le na lutko. Bili so presenečeni, a izredno motivirani. Budno so spremljali in opazovali samo lutko, za vzgojiteljico se niso zmenili, ko je izvajala gibalne motive. Enega dečka je lutka tako fascinirala, da je vstal in stal pred lutko, se ji smejal, jo stiskal ter božal.

Pri drugi izvedbi sem lutko odložila na tla in nakazala gibalni motiv. Otroci so preusmerili pogled iz lutke name, gibov pa niso posnemali. Ko sem vprašala: »Črni muc, kaj delaš?« in je lutka oživela, so pozornost zopet namenili lutki. Tiste otroke, ki se dejavnosti niso priključili že na začetku, je premagala radovednost. Dogajanje so opazovali in se kasneje igrali v bližini. Dva sta prisedla in začela sodelovati. Otroci po končani igri še niso izgubili interesa, zato sem dejavnost nadaljevala. Otrokom se je Črni muc skrival, jih žgečkal, jim pokazal rep ter z njimi pel pesmice. Otroci so lutko izredno

dobro sprejeli, sploh proti koncu, ko so jo že prijeli za tace in z njo zaplesali, neki deček pa jo je začel celo posnemati. Otroci so pri dejavnosti sodelovali. Presenetili sta me njihova osredotočenost in pozornost, ki so jo namenili lutki. Ostali, ki so samo opazovali ali se vzporedno igrali z igračkami, niso motili otrok pri dejavnosti. Otroci so se izražali neverbalno, z mimiko obraza. S celim telesom in glasovi so pokazali, da so v dejavnosti uživali. Med gibalno igrico se še niso izražali s kretnjami in gibi, vendar menim, da bodo z večkratno ponovitvijo igrice dosegli tudi ta cilj.

Refleksija:

V skupini izvajam vedno spontanih dejavnosti, pri čemer vedno izhajam iz otrok. Prva dejavnost, ki sem jo izvedla pri tako mladih otrocih, me je skrbelo. Mi bodo sploh sledili, bodo opazili lutko, kako bo pri sedenju v polkrogu, kaj bom, če bo samo en otrok ...? Pri dejavnosti so mi otroci še enkrat pokazali, da so neverjetni. Sama sem se med dejavnostjo počutila sproščeno, opazovala sem otroke in njihov odziv in jim sledila. Najprej sem mislila, da bodo otroci sodelovali pri gibalni igri, vendar so bili osredotočeni na Črnega muca. Tako sem kasneje poskusila, ali mi bo uspelo pozornost z lutke prenesti nase. Ko je sledil gibalni del, sem lutko odložila in pokazala gibalni motiv. Otroci so me pogledali. Ko sem zapela vprašanje in odgovorila z lutko, so otroci preusmerili pogled na lutko, gibalnih motivov pa niso posnemali. Presenetilo me je, koliko časa so vztrajali in koliko časa sem si izmišljevala nove in nove igre, ki so se jih otroci igrali z mačkom. Otroci, ki niso sodelovali pri igri, so vseeno prihajali, se poigrali z mačkom in odšli. Tako so bili na neki način vsi prisotni pri dejavnosti. Lutka Črni muc je dosegla svoj namen v tej igrici. Otroke je očarala in v skupni jo bom še naprej uporabljala. Menim tudi, da sem se z lutko Črnega muca poistovetila in je tudi meni zelo ljuba, edino, kar me je pri lutki oviralo, je, da kadar se osredotočim na vodenje lutke, ne zmorem tako budno spremljati otrok.

Slika 9: Spoznavamo Črnega muca.

Slika 10: Črni muc se umiva.

Slika 11: Črni muc se preteguje.

Slika 12: Pojemo s »Črnim mucem«.

Slika 13: Plešemo s »Črnim mucem«.

3.5.2 Dejavnost s področja matematike

Priprava za dejavnost: »Nagajiva žogica«

Tematski sklop: Lutke v skupini

Vsebina: Spoznavanje geometrijskega telesa – krogle

Področje: Matematika v povezavi z jezikom, gibanjem

Metoda dela: Pripovedovanje, opazovanje

Oblika dela: Individualno, skupno

Število otrok: 14

Starost: Od 12 do 22 mesecev

Predviden čas dejavnosti: Od 10 do 15 minut

Globalni cilj: Doživljanje matematike kot prijetne izkušnje.

Cilji:

Otrok:

- izkusi geometrijsko lastnost predmeta z različnimi čuti,
- vstavi predmet v odprtino.

Dejavnosti:

- Otroci se seznanijo z lutko.
- Otroci se igrajo z žogo, jo kotalijo, vržejo, se z njo igrajo.

- Otroci poskusijo vstaviti žogo v pravilno odprtino.

Sredstva: 15 žogic, ki imajo narisane oči, nos in usta, blazine, dve vedri s pokrovom.

Metodični postopek:

Na pokrova izrežem odprtini dveh geometrijskih oblik, na enem sta krog in trikotnik, na drugem krog in kvadrat. Kvadrat je obrobjen z modro, krog z rdečo in trikotnik z rumeno obrobo. Posode bodo služile za konec dejavnosti, ko bodo otroci pospravili žoge v ustrezno odprtino. Pripravim blazini, ki bosta služili kot klančina, po kateri se bodo kotalile žogice. Otrokom predstavim nagajivo žogico, ki ne more biti pri miru, kar naprej skače, se kotali in se skriva. Z žogico komuniciram, ta pa mi odgovarja z gibanjem. Nato vsak otrok dobi svojo žogico, s katero posnema moje gibe. Žogo vodi po prostoru, jo kotali, spusti na tla in vrže v zrak. Na koncu žogice pospravimo tako, da s svojo žogico prva pokažem, kam se pospravijo. Pri tem žoga poizkuša priti v posodo – poskusi priti v kvadrat, trikotnik in na koncu ji uspe pri odprtini okrogle oblike. Pri tem pokažem veselje in zadovoljstvo. Nato spodbudim še ostale otroke, da prinesejo svoje žogice in jih pospravijo v posodo.

Vloga odraslega:

- Omogoči, da se otrok ob matematični dejavnosti dobro počuti, da mu je v veselje in da doživi uspeh ob svojih rešitvah.
- Spodbuja otroke, da opravi zahtevnejše naloge in mu nudi večkratno ponovitev.

Evalvacija:

Datum izvedbe: 9. 11. 2018

Število otrok v skupini na dan izvedbe: 12

Čas in trajanje izvedbe: Od 9.50 do 10.10, 20 minut

Žogicam sem narisala oči nos in usta. Pripravila sem klančini, kjer bomo kotalili žogice. Otroci so se prosto igrali. Pridružila sem se jim in s seboj prinesla vedri, v katerih so bile žogice. Otroci so takoj pristopili, opazili žogice in jih želeli vzeti ven, zato sem vzela eno žogico, vedri pa odmaknila. Z žogico sem se začela pogovarjati in jo kazati otrokom, vendar so grabili po njej. Tako sem spet odšla po vedri, vse žogice stresla ven in pustila otrokom, da se z njimi igrajo. Z žogico v roki sem hodila od otroka do otroka in jim jo kazala. Šele individualno so opazili, da ima žoga usta, nos in oči, da je vesela. Žogici so se tudi nasmehnili ter jo pobožali, večjega interesa pa niso pokazali. Zanje je bila le žoga. So pa pokazali izredno spretnost pri vtikanju žoge v pravilno odprtino. Vsi otroci so v prvem poskusu žogo vstavili v pravilno odprtino, šele v drugem ali tretjem

poskusu so poskusili s kvadratom ali trikotnikom, vendar so obupali, ko so videli, da ne gre. Otroci so si sami iskali druge izzive. Tako so odhajali po druge žoge, ki so v igralnici, in jih poskušali vstaviti v odprtino. Neki deček je prinesel večjo mehko žogo in jo poizkušal vstaviti v odprtino. Ker mu ni šlo, je prosil za pomoč. Sprva sem ga samo besedno spodbujala in napeljevala k rešitvi: »Še poskusi v drugo, malce stisni, porini.« Ker mu ni uspelo, je odšel k drugi vzgojiteljici, ki mu je pokazala, kako naj naredi, potem pa je poskusil še sam. Ko mu je uspelo, si je zaploskal in pogledal vzgojiteljici, če sva to opazili. Ostali otroci so ga opazovali in ga kasneje tudi posnemali. Neki drugi deček pa je odšel po posodo in vanjo dal veliko žogo. Ko so bile vse žogice v vedrih, sem vedri odprla in žogice stresla ven, otroci so jih hodili iskat in jih nosili ter vstavljali nazaj v vedro. Prej omenjeni deček je pobiral žogice v posodo in jih prinesel k vedru. Drugi deček mu je vedro vzel in vse žogice stresel v vedro, misleč, da mu bo tako uspelo vse žogice naenkrat pospraviti. Ko mu to ni uspelo, me je začudeno pogledal. Otroci so si sami spet postavili izziv, saj so žogice želeli vzeti skozi odprtino, pri čemer so bili zelo vztrajni. Neka deklica je posnemala mene in odpirala pokrov posode, da je prišla do žogic. Dejavnost je, glede na zastavljene cilje, uspela. Otroci so kroglo spoznali in jo vstavili v pravilno odprtino. Za motivacijo niso potrebovali lutke, služila je le meni, da sem jih pripravila, da so jo pogledali in jo pobožali ter tako dobili občutek okroglega.

Refleksija:

Žoga je otrokom žoga. Otroci so za igro z žogo že bili notranje motivirani in niso potrebovali dodatne spodbude in motivacije. Tako v tej dejavnosti lutka kot igrača ni prišla do izraza, kot sem ga pričakovala. Tako sem takoj, ko sem opazila, da interesa za žogo kot lutko ni, otrokom prepustila, da so »vodili« dejavnost. Tako sem jih skozi celotno dejavnost le usmerjala in jim kazala, kaj vse še lahko počne žoga, da se po klančini kotali, jo vržemo v zrak, si jo podajamo, jo lovimo. Tukaj so mi sledili in me posnemali. Otrokom sem pustila, da sami iščejo rešitve in si postavljajo izzive. Bila sem opazovalec, ki jih je spodbujal, pohvalil in jim nudil pomoč, če so jo potrebovali. Pri vstavljanju predmeta v ustrezno odprtino sem se ustrašila, da sem jim dala prelahko nalogo, saj so vsi v prvem poskusu vstavili žogo v pravilno odprtino. Med dejavnostjo se je izkazalo, da je bila odločitev pravilna, saj so bili otroci ponosni nase in so si sami poiskali naslednji izziv s preizkušanjem vstavljanja v drugo odprtino. Ta dejavnost me je naučila, da so otroci notranje motivirani in da, če jim damo možnost, raziskujejo, sami sebe preizkušajo in si postavljajo nove izzive.

Slika 14: Spoznamo Nagajivo žogico

Slika 15: Žogice se kotalijo po klančini

Slika 16: Vstavljanje žogice v pravilno odprtino.

Slika 17: Deček prinese drugo žogo.

Slika 18: Z veliko žogo poskusi še drugi deček

Slika 19: Kako dobiti žoge ven?

Slika 20: Tu je pokrov.

Slika 21: Odprem ...

Slika 22: ... stresem!

3.5.3 Dejavnost s področja narave

Priprava za dejavnost: »To je moj obraz«

Tematski sklop: Lutke v skupini

Vsebina: Spoznavanje svojega obraza

Področje: Narava v povezavi z družbo, jezikom

Metode dela: Pripovedovanje, opazovanje

Oblike dela: Individualno, skupno

Število otrok: 14

Starost otrok: Od 12 do 21 mesecev

Predviden čas trajanja dejavnosti: Od 10 do 15 minut

Globalni cilj: Spoznavanje svojega obraza

Cilji:

Otrok:

- spoznava dele svojega obraza (oči, usta, nos),
- pokaže oči, usta, nos,
- poizkuša poimenovati dele svojega obraza,
- z dotiki razvija empatijo do sovrstnikov.

Dejavnosti:

- Otroci se seznanijo s prstno lutko.
- Otroci sodelujejo pri izštevanki Osa.
- Otroci sodelujejo in se igrajo z lutko.
- Otroci s svojo prstno lutko pokažejo dele svojega obraza.
- Otroci drug drugemu s prstno lutko kažejo dele obraza.

Oblike dela: Individualno, skupno

Sredstva: Vodoodporen flomaster, ogledalo, kvačkana prstna lutka

Prostor: Igralnica

Metodični postopek:

Otroke povabim in jih posedem v polkrog. Začnem izštevanko »Osa«. Nato si pred njimi na prst nataknem kvačkano prstno lutko, ki predstavlja oso. Še enkrat se igramo izštevanko, nato pa osa začne letati med otroki in se jih dotikati, sama pa govorim, katerih delov, npr.: »Osa se je usedla Maju na nos, zdaj je po ušesih požgečkala Meto« ... Osa odleti. Pred otroki si snamem prstno lutko, jo pospravim in jim pokažem svoj kazalec, ki pomiga. Vzamem flomaster in na blazinico prsta narišem oči in usta. Začnem komunicirati z lutko. Lutka ne govori, se samo giba. Ves pogovor z lutko vodim jaz. »O, pozdravljena, kako si danes?«, »Res, a pobožala bi me rada?«, »Po laseh?«, »Dotaknila bi se rada Lindinega nosa? Vprašajva jo, če smeš.« ... Pri tem v pogovor vključujem otroka in pri tem spodbujam še ostale otroke, da se pridružijo.

Z lutko komunicirava in postopoma v dejavnost vključujem vse otroke. Nato vprašam otroke, ali bi tudi oni imeli svojo lutko in jo smem narisati. Otroke z lutko spodbujam, da se dotikajo drug drugega: »Omer, ali tvoja lutka ve, kje ima Neža ušesa? Naj se jih dotakne.« ... Dejavnost nadaljujem individualno pred ogledalom, kjer otrok spremlja sebe v ogledalu, lutka pa služi kot pomočnik pri vodenju otroka skozi spoznavanje

svojega obraza: »O, poglej, kdo je v ogledalu? Maj in njegova lutka.«, »Pokaži svoji lutki, kje imaš nos. Ga vidiš?« ...

Preglednica 3: Izštevanka »Osa«

BESEDILO	GIBALNI MOTIV
SA, SA, SI	Potujemo po krogu od enega do drugega. Pri tem ob vsakem zlogu pobožamo otroka po glavi.
OSA LETI.	Nadaljujemo po krogu z božanjem otroka po glavi.
SA, SA, SI,	Potujemo po krogu od enega do drugega. Pri tem ob vsakem zlogu pobožamo otroka po glavi.
OSA PIČI.	Roka se ustavi na glavi.
AV, BOLI!	S kazalcem roke se otroka močneje dotaknemo na različnih delih telesa: nos, lička, roke ...

Vloga odraslega:

- Otroku omogoča, da najprej opazuje po lastnem interesu, nato ga vodi in spodbuja tako, da ustvarja situacije, v katerih lahko sam reši problem.
- Otroke vodi, da spoznavajo sebe in svoje telo.
- Pozornost otroka usmerja tudi na sprejemanje, spoznavanje drugih otrok in njihovih občutkov.

Evalvacija:

Datum in čas trajanja: 12. 11. 2018, od 9.45 do 9.55, 10 minut

Število otrok na dan dejavnosti: 8

Otroke sem posedla v polkrog pred ogledalom, se usedla prednje in jim povedala izštevanko s prstom. Po prvi izštevanki sem jim rekla, da bo priletela osa. »Bzz, bzz, pogledjte oso, kako leti, k meni na prst prileti.« Kvačkano prstno lutko sem si nadela na prst in ponovila izštevanko. Osa je nato še malo poletela med otroki, priletela kakšnemu otroku na nos, ušesa in glavo ter odletela. Pokazala sem jim svoj kazalec in si pred njimi na blazinico prsta narisala oči in usta. Kazalček je potoval od otroka do otroka in se pogovarjal z menoj. Otroci so dejavnosti sledili. Sva otroka, ki nista bila prisotna od začetka, je zanimalo, kaj se dogaja, in sta se nam pridružila med dejavnostjo. Tako so

sodelovali vsi. Otroci so sedeli in me spremljali ves čas. Na začetku še niso pokazali delov svojega obraza. To so proti koncu dejavnosti naredili trije starejši otroci (22, 21 in 18 mesecev). Otroci so mi kar sami ponudili prstek, da sem še njim narisala lutkico. Z njo so tudi komunicirali. Deklica (12 mesecev) je šla po žogo, ki smo jo uporabili v petkovi delavnici. Pogledala je svoj prstek, kjer je imela narisani obraz, in nato žogo, ki je imela prav tako narisani obraz. Največ zanimanja je pokazala deklica, stara 22 mesecev, ki je stala pred ogledalom, gledala prstek in se dotikala svojega odseva, nato sebe in še mene. Pri tem sem jo spodbujala: »Pokaži mi še, kje imaš ušesa.« Mlajši otroci še niso pokazali na dele svojega obraza, bodo pa to še storili. Delov telesa ni poimenoval nihče od njih. Sovrstnikov se je dotikal samo deček, star 21 mesecev, ostali so se raje dotikali mene.

Refleksija:

Dejavnost je uspela, otroci so me deset minut spremljali in sledili lutkam. Menim, da je bil pristop s prstno lutko – osa dobra izbira, saj so otroci lažje, hitreje sprejeli, da se lahko tudi prst, če mu narišemo obraz, spremeni v lutko. Pričakovala sem, da bodo bolje poznali dele svojega obraza in bo več otrok pokazalo na svoj nos, usta, oči, vendar menim, da bodo ob naslednji ponovitvi že v večji meri dosegli cilj. Danes se je tudi pokazalo, da so žogo (dejavnost »Nagajiva žogica«) le sprejeli tudi kot lutko. Otroci so povezali petkovo dejavnost z današnjo. Deček, star 18 mesecev, je vzel žogico, jo pogledal in z njo plesal ob mojem petju pesmice »Žogica«. Otroci kažejo vedno večje zanimanje za lutke. Danes me je presenetilo, da so deset minut sedeli v polkrogu, me poslušali in sledili tako meni kot lutki.

Slika 23: Izštevanika

Slika 24: Nariši mi mojo lutko.

Slika 25: S prstno lutko pred ogledalom.

Slika 26: Kje imam nos?

3.5.4 Dejavnost s področja gibanja

Priprava za dejavnost: »Gibamo se z Bibo in Bajo«

Tematski sklop: Lutke v skupini

Vsebina: Gibalna dejavnost z lutkama

Področje: Gibanje v povezavi z jezikom

Metoda dela: Pripovedovanje, opazovanje

Oblika dela: Skupna

Število otrok: 14

Starost otrok: Od 12 do 21 mesecev

Predviden čas trajanja dejavnosti: 15 minut

Globalni cilj: Omogočanje in spodbujanje gibalne dejavnosti otrok

Cilji:

Otrok:

- usvaja naravne oblike gibanja,
- usvaja sočasna in izmenična gibanja nog.

Dejavnosti:

- Otrok se seznani z lutkama.
- Otrok sledi lutkama in ju posnema.

Sredstva: Lutki Biba in Baja

Prostor: Igralnica

Metodični postopek:

Otroke seznanim z lutkama, ju predstavim in pustim, da si ju otroci ogledajo, pretipajo ... Nato si lutki obujem in otroke preko izmišljene pesmi začnem voditi skozi gibalno dejavnost. Pri tem z gibi ponazorim le tiste dele pesmi, ki so pisani z velikimi tiskanimi črkami.

Preglednica 4: Biba in Baja

BESEDILO	GIBALNI MOTIV
Biba in Baja stopata ENA, DVA, ENA, DVA,	Stojimo na mestu in dvigujemo izmenično eno in nato drugo nogo.
se prestopata ENA, DVA, ENA, DVA, ENA, DVA, ENA, DVA,	Se prestopamo na mestu, noga k nogi.
in zaplešeta ENA, DVA, ENA, DVA, ENA, DVA,	Na mestu se zavrtimo. Pri tem poudarjamo gibe nog.
STOJ! PŠŠŠ!	Se ustavimo in položimo kazalec na ustnice, da ponazorimo tišino.
Stopi Biba NAPREJ,	Stopimo z eno nogo naprej.
stopi Baja NAPREJ,	Stopimo z drugo naprej, da stojimo s stopalom ob stopalu.
skočita, HOP! ... HOP! ... HOP!	Skočimo trikrat.
BRAVO!	Zacepetamo.

Vloga odraslega:

- Otrokom nudi ustrezne izzive in jim omogoča, da se dejavnosti udeležijo sproščeno, brez strahu pred neuspehom ali zavrnitvijo.
- Otroke spodbuja, opogumlja, demonstrira, z njimi sodeluje in se igra.
- Otroke pozorno opazuje in spremlja njihov gibalni razvoj.

Evalvacija:

Datum in čas trajanja izvedbe: 13. 11. 2018, od 9.30 do 9.50, 20 minut

Število otrok prisotnih na ta dan: 13

Danes je bilo v skupini prisotnih 13 otrok, pet se jih je vrnilo po bolezni. Trije so bili malce razdraženi, jokavi, kar je vplivalo na ostale otroke. Z lutkama sem jim preusmerila pozornost, vendar ne za dolgo. Lutki sta sicer dosegli svoj namen. Otroke sta zanimali, zato so ju pogledali in se ju dotaknili. Dejavnosti so najbolj sledili trije otroci, deklici, stari 17 in 21 mesecev, ter deček, star 15 mesecev, ostali so prišli le pogledati, so iskali naročje ali pa so se igrali drugje. Pesmico sem ponovila trikrat. Po tem so otroci izgubili zanimanje za posnemanje, lutkama pa so še vedno sledili, zato sem začela peti pesem »Marko skače«, ki jo že poznajo in ima melodijo. Otroci so se vrnili in začeli posnemati Bibo in Bajo, ki sta korakali po ritmu pesmi. Tudi pri pesmi »Biba buba baja pleše ringa raja«, so trije prišli in začeli plesati v krogu. Pri tem so posnemali lutki, ki sta hodili po

ritmu pesmi. Vzgojiteljica je vmes pripravila neravni teren iz blazin. Začela sem hoditi po tej poti in otroci so mi v vrsti sledili.

Refleksija:

Preko spontanosti dejavnosti v skupini sem se spraševala, kako preusmeriti pogled otroka iz mojega obraza v noge. Dogajalo se je namreč, da so otroci, ko sem pela pesem »Marko skače« in pri tem dvigovala nogi po ritmu, vedno spremljali le moj obraz. Tako sem poskusila s copati, ki sem jima dodala lase in ju poimenovala Biba in Baja. V dejavnosti Gibamo se z Bibo in Bajo so otroci pogled usmerili v lutki – moji nogi in posledično so se, ko so pogled usmerjali v gibanje mojih nog, osredotočali na gibanje svojih nog in ne več name in moje obrazne mimike. To dejavnost bom izvedla večkrat in sčasoma bodo pozorni tudi na besedilo in ritem pesmi. Opazila sem, da sem takoj, ko so otroci izgubili zanimanje, našla nekaj drugega, da sem jih pritegnila nazaj k sebi. Tudi vzgojiteljica mi je s potjo iz blazin pomagala. Čeprav sem bila v dvomih, da mi bodo sledili, so otroci v vrsti hodili za menoj.

Slika 27: Otroci sledijo lutki.

Slika 28: »Biba buba baja pleše ringaraja« Slika 29: Hoja po blazinah.

3.5.5 Dejavnost s področja umetnosti

Priprava za dejavnost: »Na kmetiji je lepo«

Tematski sklop: Lutke v skupini

Vsebina: Mini lutkovna predstava za mini gledalce

Področje: Umetnost v povezavi z jezikom

Metoda dela: Pripovedovanje, poslušanje

Oblika dela: Skupinska

Število otrok: 28 (združeni skupini Žabice in Pingvinčki)

Starost otrok: Od 12 mesecev do 31 mesecev

Predviden čas trajanja dejavnosti: 10 minut

Globalni cilj: Doživljanje, spoznavanje in uživanje v umetnosti.

Dejavnost: Lutkovna predstava: »Na kmetiji je lepo.«

Cilji:

Otrok:

- Spodbujanje radovednosti in veselje do umetnosti.
- Doživljanje umetnosti kot dela družbenega in kulturnega življenja.

Sredstva: Lutke – živali – igrače, igrača traktor, scena iz kartona in lepenke, klobuk, namizna svetilka, blago modre barve, dve nizki klopki, blazine, klopce.

Prostor: Igralnica skupine Pingvinčki

Metodični postopek:

Dan prej obvestim starše, da si bodo njihovi otroci ogledali predstavo »Na kmetiji je lepo«. Pripravim prostor v avli vrtca. Za oder uporabim dve nizki klopici, ki ju prekrijem s črnim blagom. Pripravim sceno in lutke. Za otroke pripravim blazine, v polkrogu, kjer bodo sedeli. V avlo vrtca otroke pripeljeta vzgojiteljici in jih posedeta na blazino. Sama odigram predstavo. Po končani predstavi otrokom pustim, da se igrajo na sceni in z lutkami.

Scenarij predstave: »Na kmetiji je lepo«

Petelin zakikirika. Prižge se namizna svetilka.

Pripovedovalec: »Na kmetiji je zjutraj posijalo sonce. Petelin je še enkrat zakikirikal.«
Petelin: »Kikiriki! Kikiriki!«

Pripovedovalec: »In prebudil kmeta, ki se je hitro oblekel in pojedel zajtrk. Nahranil je še psa.«
Pes: »Hov, hov! Hov!«

Pripovedovalec: »Pobožal mačka ...«
Maček: »Mijav, Mijav!«

Pripovedovalec: »... stopil na dvorišče in zapel ...«
Kmet: »Ija, ija jo!«

Pripovedovalec: »Bil je namreč vesel, da je tako lep dan. Šel je po svoj traktor.«

Traktor: »Trtr, tr, trtr, tr, tr, tr, tr.«

Pripovedovalec: »Ko so krave v hlevu slišale traktor, so zamukale.«
Krave: »Mu, muuu, mu, muuu«.

Pripovedovalec: »Oglasil še je še konj.«
Konj: »Ihaha, ihaha«.

Pripovedovalec: »Kmet jim je odgovoril.«
Kmet: »Ija, ija jo«

Pripovedovalec: »In živali so se mu oglasile nazaj, vsaka po svoje. Krave so zamukale, kuža je zalajal, maček zamijavkal in konj zarezgetal. Kmet se je ozrl po svoji kmetiji in glasno rekel«

Kmet: »Na kmetiji je lepo! Ija, ija, jo«.

Pripovedovalec: »Ja, res je lepo na kmetiji. Kmet skrbi za živali in s svojim traktorjem, tr, tr, tr, tr, tr, tr, vozi po poljih in njivah. In če mu gre delo dobro od rok, si rad tudi zapoje, tisto Na kmetiji je lepo. Jo želite slišati?«

Zaigra glasba Na kmetiji je lepo (Crazychannel, 2012), kmet poje in ustrezno z vsebino pesmi premika lutke po sceni.

Pripovedovalec: »Veste, ta čas, ko je kmet delal in pel, se je sonce začelo poslavljati, kmet je odpeljal traktor, zaprl hlev, pobožal mačko in seveda tudi psa in odšel spat.«

Luč se ugasne.

Pripovedovalec: »Naše predstave je konec, če želite, pa lahko še enkrat poslušate pesem Na kmetiji je lepo«.

Vloga odraslega:

- Opazuje otroka pri odzivanju na srečanje s predstavo.
- Otroku nudi izkušnje na področju umetnosti, da jo doživi kot gledalec in poslušalec.

Evalvacija:

Datum, čas in trajanje dejavnosti: 14. 11. 2018, od 9.45 do 10.05

Število otrok na dan dejavnosti: 25

Na oglasno desko sem že dan prej obesila obvestilo starše, da si bodo otroci ogledali lutkovno predstavo z naslovom »Na kmetiji je lepo«. V igralnici skupine Pingvinčki imajo dvignjen podest. Nanj sem postavila stola in ju skupaj s podestom prekrila z modrim blagom, na katerega sem nato položila sceno za predstavo. Pripravila sem tudi stole in mize za gledalce. Na predstavo sem povabila tudi otroke skupine Pingvinčki. Otroke sem pomagala posesti po sedežih. V ozadju je igrala glasba (Relax Music, 2017). Ko so se malce umirili, sem začela s »PŠŠŠ! Tu na kmetiji je noč, še vsi spiyo, dokler ...« Nato sem začela s predstavo. Otroci so na začetku jokali, vse dokler se ni predstava začela. Ko sem prižgala namizno svetilko in začela dialog, pa je jokanje potihnilo. Neki deček (14 mesecev) je ves čas hodil na oder in »aktivno« sodeloval. Ni me oviral in tudi ostalih otrok ne, sem ga pa vsakič posedla nazaj na njegovo mesto. Drugi deček (16 mesecev) je takoj, ko je zagledal petelina, hotel imeti petelina. Ker mu ga nisem dala, je malce protestiral, vendar je takoj, ko je opazil kmeta, odnehal. Otroci so med predstavo sodelovali in ji sledili, sploh starejši otroci iz skupine Pingvinčki. Žabice sta najprej nekoliko pretresla menjava prostora in večje število otrok, vendar so kmalu pozabili na to. Po predstavi smo še enkrat poslušali pesem »Na kmetiji je lepo«. Otroci so plesali in peli. Nato sem zavrtela glasbo, ki se je predvajala na začetku, otroke pa sem povabila, da so se igrali z lutkami in rekviziti.

Refleksija:

Čeprav sem imela scenarij in besedilo, sem med predstavo veliko improvizirala. Dodala sem prikazovanje kmetovega oblačenja, lutke pa sem najprej pokazala otrokom

in jih šele nato položila na sceno. Vsebina predstave in dolžina, 10 minut, sta ustrezali starosti otrok. Otroci so si tako prvič ogledali predstavo, vzgojiteljice pa smo dobile povratne informacije o otrocih: kako sodelujejo, kako sledijo in kako se vedejo v drugem prostoru.

Slika 30: Predstava.

Slika 31: Igra z lutkami in rekviziti.

3.5.6 Dejavnost s področja družbe

Priprava za dejavnost: »Mimi na malici«

Tematski sklop: Lutka v skupini

Vsebina: Usvajanje rutine pri skupnem obedu

Področje: Družba v povezavi z jezikom

Metode dela: Opazovanje, pripovedovanje

Oblike dela: Skupna, individualna

Število otrok: 14

Starost otrok: Od 12 do 21 mesecev

Predvideni čas trajanja dejavnosti: 20 minut

Globalni cilj: Oblikovanje osnovnih življenjskih navad

Cilji:

Otrok:

- usvaja zaporedje dogodkov pri hranjenju,

- utrjuje sposobnost biti samostojen pri skrbi zase,
- oblikuje dobre, a ne toge prehranjevalne navade,
- razvija družabnost, povezano s prehranjevanjem.

Dejavnosti:

- Otroci se seznanijo z mimično lutko.
- Otroci ob pomoči poskrbijo za čistočo rok.
- Otroci komunicirajo, opazujejo in sodelujejo z lutko Mimi.
- Otroci so čim bolj samostojni pri rokovanju s priborom.

Sredstva: Lutka Mimi, skodelica, žlica, krožnik, razno sadje

Prostor: Umivalnica in igralnica

Metodični postopek:

V igralnici vse mize postavim v eno veliko celoto, da bomo vsi sedeli za eno veliko mizo. Pripravim tudi sadne krožnike. Otrokom predstavim lutko Mimi. Skupaj z Mimi pobrišemo mize. Mimi na sredino postavi skodelice s sadno kašo ter otrokom pove, da si je treba pred jedjo umiti roke. Ob pomoči vzgojiteljic si otroci v umivalnici umijejo roke. Pri tem jih Mimi in vzgojiteljice spodbujamo k samostojnosti. Otrokom zavežemo slinčke ter jim pomagamo pri sedanju za mizo. Najprej sadno kašo poje Mimi, nato jo dobijo še otroci. Tudi med jedjo otroke spodbujamo k samostojnosti. Po sadni kašici Mimi poimenuje sadje na krožniku in jim ga pokaže tudi celega. Otroci, ki sadja ne bodo jedli, se bodo ob pomoči drugih vzgojiteljic umili, jaz bom z lutko Mimi ostala pri mizi, vse dokler sadja ne pojedjo zadnji otroci.

Vloga odraslega:

- omogoča, da otrok postopoma usvaja rutino,
- poskrbi, da je izvajanje rutine prijetno,
- vzpostavlja in nudi možnost za individualno interakcijo in pozornost.

Evalvacija:

Datum, čas in trajanje dejavnosti: 15. 11., od 10.00 do 10.20, 20 minut

Število otrok v skupini na ta dan: 11

Pripravila sem prostor, pobrisala mize in jih postavila eno zraven druge, da so vsi otroci sedeli skupaj. Ob pomoči vzgojiteljic smo si v umivalnici umili roke. Otroci so navodilo: »Gremo umiti roke« razumeli. Odšli so v umivalnico in čakali, da jim odpremo vodo. Dve deklici ter en deček (22, 18 in 16 mesecev) že vedo, da je po umivanju rok te

treba tudi obrisati in brisačko vreči v smeti. To so naredili samostojno in brez predhodnega navodila. Pri mizi smo otrokom zavezali slinčke, nato pa sem jim povedala, da bo z njim danes na malici Mimi, ki jim bo razdelila sadje in jim pokazala, kako se je sadna kašica. Mimi je vsakega otroka najprej pozdravila. Otroci so jo spremljali in jo pri tem gledali v usta. Pri deljenju jabolk so ji prikimali ali ji odgovorili. Mimi je otrokom pokazala, kako se uporabljajo žlica, krožnik in skodelica. Pri kašici je vsakemu otroku pokazala, kako se primeta skodelica in žlica ter jim nudila pomoč, če so jo potrebovali.

Refleksija:

Otroci so lutko hitro sprejeli in jo posnemali. Pokazali so, da znajo jesti samostojno in se pri tem trudijo, da bi čim več pojedli sami. Lutka mi je pri dejavnosti dobro služila kot pomočnik in tudi pri komunikaciji z otroki sem dobila več odziva, kot če jih ogovorim jaz. Otroci so z lutko komunicirali na svoj neverbalen način; nekateri so ji tudi že odgovarjali z ja ali ne.

Slika 32: Otrok komunicira z lutko.

Slika 33: Primi skodelico, bo lažje.

Slika 34: Boš jedla jabolko ali banano?

Slika 35: Mi zmoremo sami.

3.6 Razprava in evalvacija

Številni mislijo, da so otroci v starosti od 12 do 21 mesecev še premladi, da bi lahko sedeli in sodelovali pri dejavnostih. Otroci v skupini Žabice so preko šestih dejavnosti dokazali, da ni tako.

Preko dejavnosti sem ugotovila, da lutka pomaga pri spodbujanju otroka k dejavnosti, ga motivira za delo, ga pritegne k sodelovanju in pomaga spodbujati otrokov razvoj na vseh področjih. Lutka vse to naredi na otroku igriv način. Lutka je sprostila tudi mene, saj sem se z lutkami poistovetila in jim prepustila vodenje dejavnosti. Tako je dejavnost postala igra, v kateri smo se igrali vsi otroci, lutke in jaz.

Otroci se učijo postopoma in s posnemanjem. Tako zgodaj začetni z dejavnostmi je bil velik izziv zame.

Vedela sem, kaj lahko pričakujem glede na razvojno zmožnost, pa so me kljub temu presenečali s svojim odzivanjem in zadovoljstvom, ki so ga kazali med izvajanjem dejavnosti. Pri dejavnosti z žogicami so otroci pokazali, da si znajo sami postavljati izzive, priti do rešitev in se učiti s posnemanjem. Z zavedanjem, da je za otroke vse prvič, sem se opirala na lutke, ki so s svojo čarobno močjo otroke popolnoma očarale. Pri izvedbi gibalne igre »Črni muc, kaj delaš?« je lutka otroke tako pritegnila, da so bili med potekom igrice popolnoma osredotočeni na Črnega muca in niso sledili ne besedilu ne gibalnim motivom. Tako bom igrico v prihodnosti večkrat ponovila, da jo bodo otroci lahko postopoma usvojili. Bibi in Baji je uspelo doseči, da so ju otroci posnemali, kar meni ni. Če sem se še tako trudila, da bi otroški pogled usmerila v moje noge, so se mi otroci le nasmejali in posnemali moji roki, ki sta kazali navzdol.

Dejavnosti sem vedno oblikovala tako, da so bile preproste, kratke in so mi omogočale dovolj maneverskega prostora za improvizacijo. Preko dejavnosti vedno opazujem otroke in jim sledim. Oni mi povedo, kdaj imajo zadosti in kdaj želijo nadaljevati. Dejavnosti so zaradi zanimanja otrok za lutke vedno trajale dlje, kot sem načrtovala. Tako smo se potem z lutkami še igrali, peli in plesali poznane pesmi in igre.

Lutke, igre, pesmi, ki sem jih uporabila pri dejavnostih, bom uporabila tudi v prihodnje, z namenom, da jih otroci s pomočjo lutk usvojijo, se jih naučijo.

3.7 Mnenje o izvedbi dejavnosti za diplomsko nalogo skozi oči sodelavk vzgojiteljic

Laura Svoljšak, z večletnimi izkušnjami v vrtcu kot pomočnica vzgojiteljice, si je za diplomsko nalogo postavila izziv, kako čim bolj motivirati najmlajše otroke, stare od 12 do 22 mesecev (nekateri so še v fazi uvajanja), za sodelovanje pri različnih dejavnostih ter spodbujanje otrokovega razvoja na posameznih področjih.

Izdelala je različne lutke, ki so ji služile kot motivacija in pomoč pri različnih spontanih in načrtovanih dejavnostih. Njihova izvirnost je pohvalna, posebno namizna lutka Črni maček, ki je otroke zelo motivirala. Laura je s svojimi izkušnjami in pozitivno energijo prispevala k temu, da so lutke zares oživele in vodile otroke v različne dejavnosti, kar je pri najmlajših najbolj pomembno. Najlepše je, ko te otrok pogleda in neverbalno pokaže, da bi se z lutko še igral in jo posnemal. In to je Lauri uspelo. Otroci na svoj način kažejo željo po ponovni igri z njimi.

Dejavnosti je prilagajala glede na trenutno motiviranost otrok, jo sproti nadgradila ali zmanjšala zahtevnost. Približala se je vsakemu otroku in z njim delala glede na njegove sposobnosti in motiviranost. Vključila je elemente, ki so otrokom že poznani (nekatero pesmi, gibanja, rekvizite), da so lahko še bolj doživeto spremljali lutke in je njihov interes naraščal. Postavljala jim je nove izzive. Odzivala se je na neverbalno in verbalno komunikacijo ter ves čas spremljala njihove odzive, želje, potrebe. Zelo dobro se je znašla v nepredvidenih situacijah in jih reševala mirno in nemoteče, večkrat na igriv in humoren način. Otroci lutko zelo dobro sprejemajo, ji sledijo, jo posnemajo, se igrajo z njo.

K temu je gotovo prispevala tudi Laurina pozitivna energija, ki jo skozi lutko daje tudi otrokom.

Jožica Jelovčan in Tatjana Šinkovec

4 SKLEPNE UGOTOVITVE

V vrtcu vzgojitelji izvajamo tako spontane kot načrtovane dejavnosti. V prvih mesecih, ko se otroci še privajajo na življenje v vrtcu, se vzgojitelji ravnamo po njih. Najprej jih spoznamo in jim pustimo, da spoznajo nas, da nam zaupajo in se privadijo na novo okolje. To se pri otrocih pokaže, ko se zjutraj stisnejo k nam, ko se začno igrati in raziskovati ne samo igralnice, ampak tudi vrtec. Sprva pojemo pesmice, se igramo bibarije in kmalu otroci začnejo posnemati in nakazovati, da so željni novih znanj. Tako je tudi z lutkami. Ko jim lutke predstavimo, da jih spoznajo, jih otroci s časom sami začnejo iskati in jih prinesejo, da bi se z njimi igrali.

V diplomski nalogi smo si zastavili raziskovalna vprašanja in nanje odgovorili na podlagi teoretičnega znanja in izkušenj iz praktičnega dela.

Zanimalo nas je, v kolikšni meri lahko lutka pomaga vzgojitelju pri spodbujanju dejavnosti po kurikulumu in otrokovem razvoju.

Otrok se v vrtcu prvič sreča z lutko. Približamo jo počasi, s potrpljenjem, ljubeznijo in dotikom. Tako se otroci z lutkami seznanijo na ljubeč način, da jim postajajo vedno bolj mamljive, vzgojitelji pa jih preko lutke motiviramo za sodelovanje. Otroci lutki sledijo in jo posnemajo, kar lutka počne, to želijo narediti tudi oni in pri tem se potrudijo po svojih najboljših močeh. Vloga vzgojitelja je, da se z lutko čim bolj poistoveti in jo pravilno animira.

V kolikšni meri so otroci v starosti enega do dveh let sposobni slediti lutkam pri posamezni dejavnosti?

Lutke so bile otrokom same po sebi mamljive in so jih k dejavnosti pritegnile. Med vsemi dejavnostmi so otroci sledili lutkam. Lutke so jih očarale. Vedno so jih objemali, stiskali k sebi in se z njimi igrali, vendar šele nato, ko jih nisem več animirala; do takrat so jih občudovali, gledali in poslušali. Bibo in Bajo so poskušali posnemati po svojih najboljših močeh. Dvigovali so noge, se vrteli, cepetali, skočili in korakali. Izjema je bila dejavnost z žogicami, kjer se otroci niso odzivali na žogo kot lutko, ampak jim je predstavljala zgolj igračo. So pa kasneje, ko smo imeli dejavnost s prstnim lutkami, odšli po žoge z obrazi in si ogledovali svojo prstno lutko in žogo.

Kako bodo lutke otroke motivirale in jim na igriv način omogočale pridobivanje novih znanj?

Lutke so otroke motivirale takoj, ko sem jih animirala. Mene sploh niso več opazili, kot bi pozabili, da sem to jaz. Ker so jih tako vzljubili, so lutkam sledili brez posebnega

prigovarjanja. Lutka jim je postala nekakšen vzor, ki so jo želeli posnemati in narediti tisto, kar ona zmore.

Kako oblikovati dejavnosti, da bodo na igriv način spodbujale otrokov razvoj?

Otrokom v tej starosti je najbolj zanimiva igra in lutka jim predstavlja igračo. Ko jo vzgojitelj oživi, postane njihov partner v igri. Tako ob uporabi lutke vsaka dejavnost za otroke postane igra, vzgojiteljeva dolžnost pa je, da si postavi cilje, ki bodo preko dejavnosti omogočali doseganje novih znanj in spodbujanje otrokovega razvoja.

Lutka je odličen pomočnik pri vpeljavi prvih skupnih dejavnosti v skupino. Otroci so pokazali, da so na dejavnosti pripravljeni, da so željni igre in da so zmožni skupno sodelovati. Cilji diplomske naloge so bili tako doseženi s pomočjo lutke. Lutka pripomore k boljši klimi v skupini in otroke spodbuja k dejavnosti. Lutki so otroci sposobni slediti bolj kot odraslemu. Pomaga jim pri izzivih in jih na igriv način pripelje do rešitve.

Morda se bojimo prekmalu začeti z dejavnostmi v skupini otrok, starih od enega do dveh let, ker se bojimo, da so otroci »še premajhni«, vendar za otroka ni nič nemogoče, za otroka ni omejitev. Morda je otroku lutka ljuba ravno zato, ker vse zmore, vse zna in nima omejitev, otrok pa se počuti ujetega, saj mu odrasli, v dobri veri, »da se mu ne bi kaj zgodilo«, postavljamo okvirje, česa se ne sme, in to še preden uspe sam raziskati, česa je sposoben.

Kljub vsem raziskavam in potrjenim teorijam v praksi še vedno podcenjujemo otroka in njegove zmožnosti. Ko nam otrok začne zaupati, ko ugotovi, da tudi mi zaupamo njemu, se usedemo in ga zgolj opazujemo. V stiski nas bo že poklical. Ugotovili bomo, da je otrok sam sebi dovolj, da je srečen, ko raziskuje, vztrajen, ko poskuša doseči cilj, ki si ga je sam zadal, in neizmerno ponosen nase, ko mu ta cilj uspe doseči. Takrat nas bo poiskal in preveril, ali smo to opazili. Pričakoval bo pohvalo in nasmeh ter spodbudo za naprej.

Otroku pustimo igro, raziskovanje in samostojnost. Nudimo mu ljubezen, podporo in zaupanje. Večkrat se postavimo v njegovo kožo in bodimo »otročji«. Če nam je to težko, lahko uporabimo lutko in z njeno pomočjo prebudimo svojo otroško dušo.

5 LITERATURA IN VIRI

- Bacus, A. (2014). *Otrok od 1. do 3. leta*. Celjska Mohorjeva družba.
- Bahovec, E. in Kranjc S. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: MRSŠ, ZRSŠ.
- Bastič Zorec, M. (2002). *Psihološki vidiki otrokove igre*. Pridobljeno 7. 12. 2018, <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/%20gradiva/1-rp-t4-igra.doc>.
- Crazychannel. (2012). *Na kmetiji je lepo*. Pridobljeno 8. 11. 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=FPYNvimjqgo>.
- Cvetko, I. (2010). *Veliko malo prstno gledališče*. Radovljica: Didaktika.
- Gobec, D. (1987). *Pojemo, plešimo-ustvarjamo! Estetska vzgoja 1. del*. Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenije.
- Horvat, L. in Magajna, L. (1987). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Korošec, H. (2006). Animacija lutk in otrokovo gibanje. V B. Borota, V. Geršak, H. Korošec in E. Majaron (ur.), *Otrok v svetu plesa, glasbe, lutk* (str. 98–102). Koper: Pedagoška fakulteta.
- Korošec, H. in Majaron, E. (2002). *Lutka iz vrtca v šolo*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Majaron, E. (2000). Lutka – idealna povezava didaktičnih smotrov. *Lutka*, (56), 33–35.
- Majaron, E. (2006). Čarobna moč lutke. V B. Borota, V. Geršak, H. Korošec in E. Majaron (ur.), *Otrok v svetu plesa, glasbe, lutk* (str. 97–98). Koper: Pedagoška fakulteta.
- Majaron, E. (2014). *Vera u lutku*. Subotica: Otvoreni univerzitet, Međunarodni festival pozorištva za decu.
- Marjanovič Umek, L. (1990). *Mišljenje in govor predšolskega otroka*. Ljubljana: Država založba Slovenije.
- Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (ur.) (2004). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Založba Rokus.
- Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2001). *Teorija otroške igre*. V L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (ur.) *Psihologija otroške igre. Od rojstva do vstopa v šolo*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Ljubljana

Relax Music. (2047). *Hawaiian Music - UKULELE Background, Cheerful, Joyful and Upbeat*. Pridobljeno 13. 11. 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=hEH7KgQY380>.

Sitar, J. (2001). *Zgodbe za lutke in prste*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Sitar Cvetko, J. (2010). *Lutka je veselje*. Pridobljeno 15. 8. 2018, <http://veza.sigledal.org/prispevki/lutka-je-vesolje>.

Trefalt, U. (1993). *Osnove lutkovne režije*. Ljubljana: ZKOS.

Varjačič-Rajko, B. (2007). *Prvič v vrtec: priročnik za starše*. Ljubljana: Otroci.

Varl, B. (1995a). *Zbirka moje lutke 2: Lutke na nitkah*. Šentilj: Založba Aristej.

Varl, B. (1995b). *Zbirka moje lutke 3: Ročne lutke*. Šentilj: Založba Aristej.

Varl, B. (1995c). *Zbirka moje lutke 4: Ploske lutke*. Šentilj: Založba Aristej.

Varl, B. (1995d). *Zbirka moje lutke 5: Mimične lutke*. Šentilj: Založba Aristej.

6 PRILOGA

Priloga 1: Soglasje staršev za objavo fotografij

Spoštovani starši,

v okviru diplomske naloge bom z otroki izvedla šest dejavnosti z lutkami. Za praktični del in dokumentacijo bom potrebovala fotografije otrok pri izvajanju dejavnosti, ki bodo objavljene izključno v moji diplomski nalogi.

Zato Vas prosim za soglasje, za kar se Vam iskreno zahvaljujem.

Medvode, 19. 11. 2018

Laura Svoljšak

SOGLASJE

Spodaj podpisani _____ dovoljujem in soglašam, da se fotografije mojega otroka _____ lahko objavijo v diplomski nalogi Laure Svoljšak.

Kraj in datum: _____

Podpis: _____